

Խմբագրական Շուշիի ազատագրման պատմակշիռ աւանդը

Ազգային ազատագրական պայքարի նորօրեայ ժամանակաշրջանի բախտորոշ իրադարձութիւններէն է Շուշիի ազատագրումը, որ նոր իմաստ ներարկեց հայութեան պատմական դատին եւ վերընձիւղեց անկաշկանդ եւ անկախ ապրելու արցախահայութեան ազատաբաղձութիւնը:

Ազատագրուած Շուշին բացաւ կեանքի ճանապարհը դէպի Մայր Հայաստան եւ միաժամանակ ռազմական մեր յաջողութիւններու սկիզբը դարձաւ: Շուշիով ապահովուեցաւ Արցախի Հանրապետութեան կայացումն ու համալրումը:

Ռազմավարական տեսանկիւնէ դիտուած, Շուշիի մօտ տեղագրուած թշնամիի հրետանային կրակակէտերու չէզոքացումը անյետաձգելի անհրաժեշտութիւն էր: Ստեփանակերտի ազգաբնակչութեան ֆիզիքական գոյութեան սպառնացող առօրեայ հրթիռակոծումները կանխելու եւ պատմական Շուշին իր իրաւատիրոջ վերադարձնելու նպատակով ծաւալած հայկական հակա-յարձակողական գործողութիւնները ոչ միայն կասեցուցին ատրպէյճանական հրթիռահրետանային գրոհները, այլեւ ճանապարհ հարթեցին Լաչինի միջանցքի ազատագրման եւ Մայր Հայրենիքի հետ միացման:

Շուշիի ազատագրումը յաղթանակներու եւ ընկրկումներու պատմակշիռ ուղի թեւակոխած մեր ժողովուրդին համար հանդիսացաւ բարոյահոգեբանական ներուժի լիցքաւորման առիթ, որ հայ զինուորը ի վիճակի է սեփական ուժը յենարան ունենալով յաղթանակ կերտել:

Միաժամանակ, հայ ժողովուրդի ազգային անվտանգութեան աշխարհայեացքին մէջ ուղենիշ դարձաւ այն իրողութիւնը, որ Հայաստանի եւ Արցախի հանրապետութեանց ազգային անվտանգութեան համատեղ, ձկուն եւ հեռատես ռազմավարութեան մշակումով եւ իրականացումով կ'ապահովուի հայրենի երկրի լիակատար պաշտպանութեան թելերը:

Այսօր, Շուշիի տնտեսական եւ ժողովրդագրական զարգացումը արժանապատուութեան խնդիր է: Շուշիի վերաբնակեցումը՝ ազատագրուած տարածքներու վերաբնակեցման հետ առընթեր պէտք է դառնայ համայն հայութեան ուշադրութեան առարկայ, որպէսզի Շուշին վերստին դառնայ տարածաշրջանի ռազմաքաղաքական, մշակութային – գիտակրթական կեդրոն:

Հայաստանը՝ Արցախի անվտանգութեան երաշխաւորն է. հայրենի զոյգ պետութիւններու ազգային անվտանգութեան դաւանաբանական սկզբունքն ու կերտուածքը պէտք է հիմնաւորուած ըլլայ ռազմաքաղաքական կայուն եւ ամրագրուած դաշինքով եւ հայութեան ազգային շահերու խորքային աշխարհըմբռնման բնութագրիչը հանդիսացող Հայաստան–Արցախ–Սփիւռք եռամիասնութեան անքակտելի ու վերանորոգ զօրաշարքով:

«Հայաստան – Արցախ Ռազմավարական Դաշինք» Ֆորումի Հռչակագիր

11 մայիսին հայերէնով, ռուսերէնով, ֆրանսերէնով, սպաներէնով եւ անգլերէնով հրապարակուած է մայիս 7–ին Ստեփանակերտի մէջ գումարուած «Հայաստան–Արցախ Ռազմավարական Դաշինք» ֆորումի հռչակագիրը՝ Ֆորումի կայքին մէջ՝ artsakhforum.am: Ստորեւ կու տանք հռչակագիրին բնագիրը. ֆորումին մասին կարդալ էջ 3:

– Հիմք ընդունելով Հայաստանի անկախութեան մասին 1990 թուականի օգոստոսի 23–ի, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան հռչակման մասին 1991 թուականի սեպտեմբերի 2–ի հռչակագրերը եւ արձանագրելով Արցախի ինքնիշխանութեան հռչակման ու դրան յաջորդած գործընթացի օրինականութիւնն ու համապատասխանութիւնը միջազգային – ներպետական իրաւական կառուցակարգերին,

– յարգելով Արցախի ժողովրդի՝ սեփական իշխանութիւնները ձեւաւորելու անօտարելի իրաւունքը,

– հաստատելով հաւատարմութիւնը Միաւորուած ազգերի կազմակերպութեան կանոնադրութեան նպատակներին, սկզբունքներին եւ Հելսինքսի եզրափակիչ հռչակագրին,

– կարեւորելով միջազգային իրաւունքի եւ, մասնաւորապէս, ՄԱԿ–ի կանոնադրութեան՝ միջազգային խաղաղութեան, անվտանգութեան եւ մարդու իրաւունքների պաշտպանութեան հարցերի փոխկապակցութեանն ու անքակտելիութիւնը,

– հաշուի առնելով, որ Ատրպէյճանի կողմից Արցախի շրջափակումը եւ իբրեւ միջազգային իրաւունքի ենթակայ նրա ճանաչուած չլինելու հանգամանքը էապէս սահմանափակում են Արցախի Հանրապետութիւնում մարդու իրաւունքների ու ազատութիւնների լիարժէք իրացումը,

համոզուած լինելով, որ՝

– Ղարաբաղեան հիմնախնդրի հանգուցալուծման եւ տարածաշրջանում կայուն խաղաղութեան, անվտանգութեան ապահովման երաշխիքը ժողովուրդների իրաւահաւասարութեան եւ ինքնորոշման իրաւունքի անվերապահ կիրառումն է,

– Արցախի Հանրապետութեան միջազգային ճանաչման գործընթացը համազգային առաջնահերթութիւն է,

– հակամարտութեան չկարգաւորուած վիճակը ոչ մի կերպ չի կարող կաշկանդել այդ տարածքներում բնակուող մարդկանց հիմնարար իրաւունքներն ու ազատութիւնները,

նկատի ունենալով՝

– 1994 թուականի մայիսի 12–ից հրադադար հաստատելու մասին Լեռնային Ղարաբաղի, Ատրպէյճանի եւ Հայաստանի միջեւ կնքուած համաձայնագրով եւ հրադադարի անժամկէտ դրութիւնը ամրագրող հետագայ եռակողմ համաձայնագրերով ձեռք բերուած պարտաւորութիւններն ամրապնդելու անհրաժեշտութիւնը,

– 1994 թուականին Պուտափեշտում կայացած ԵԱՀԿ–ի զազաթաժողովի որոշմամբ ամրագրուած լիարժէք եռակողմ բանակցային ձեւաչափի վերականգնման առաջնահերթութիւնը,

– Հայաստանի յանձնառութիւնը՝ երաշխաւորելու Արցախի ժողովրդի անվտանգութիւնն ու ինքնորոշման իրաւունքի իրացումը եւ անվտանգութեան ապահովման հետ կապուած հարցերում համաձայնեցուած գործողութիւնների անհրաժեշտութիւնը,

– 2016 թուականի ապրիլեան պատերազմական գործողութիւններից յետոյ հրադադարի դրութեան վերահսկման վերաբերեալ «Վիեննա–Ս. Փեթերսպուրկ–Ժնեւ» օրակարգի եւ այդ շրջանակներում ձեռք բերուած համաձայնութիւնների խափանումը, Ազրպէյճանի կողմից խաղաղ կարգաւորման միջազգայնօրէն ընդունուած կանոններից փաստացի հրաժարումը, ինչպէս նաեւ պատերազմը վերսկսելու նրա շարունակական սպառնալիքները,

– բանակցային գործընթացի լիարժէքութեան եւ արդիւնաւէտութեան ապահովման առումով Արցախի Հանրապետութեան լիիւրա մասնակցութեան անխուսափելիութիւնը,

– բանակցային գործընթացում Արցախի Հանրապետութեան անկախ կարգավիճակի, նրա տարածքային ամբողջականութեան վերականգնման եւ անվտանգութեան հետ կապուած հարցերի լուծման առաջնահերթութիւնը,

– Ազրպէյճանի կողմից Արցախի շրջափակման եւ մեկուսացման քաղաքականութեանը հակազդելու անհրաժեշտութիւնը,

– մարդու հիմնարար իրաւունքների իրացման, անվտանգութեան, ռազմական համագործակցութեան,

ԴԱՇԻՆՔ... Ծար. էջ 3

2018 PILOT

MSRP STARTING FROM \$40,390*

2018 PILOT SHOWN

* Taxes not included. Visit Honda Gabriel for more details.

HONDA GABRIEL

7000, boulevard Henri-Bourassa E.
Montréal-Nord, QC H1G 6C4

514 327-7777

www.hondagabriel.com

Kevork Asadourian
Vahan Vartanian

HONDA

MARCHÉ ADONIS

Un univers de fraîcheur

Ste-Catherine - Griffintown - Anjou - Sauvé
Place Vertu - DDO - Brossard - Laval - Laval Est - Gatineau
Scarborough - Mississauga

www.groupeadonis.ca /

Ստեփանակերտի Մէջ Կայացաւ «Հայաստան-Արցախ Ռազմավարական Դաշինք» Ֆորումը

Դաշնակցութեան նախաձեռնուածեամբ, 7 Մայիսին, Ստեփանակերտի մէջ, Ազգային ժողովի նիստերու դահլիճին մէջ սկսաւ «Հայաստան-Արցախ ռազմավարական դաշինք» ֆորումը՝ Հայաստանի եւ Արցախի միջեւ իրաւապայմանագրային յարաբերութիւնները նոր մակարդակի բարձրացնելու օրակարգով:

Դաշնակցութիւնը այս համաժողովին շատ լուրջ կը մօտենայ եւ ամիսներէ ի վեր զբաղած է համաժողովի կազմակերպչական հարցերով: Ֆորումին հրաւիրուած են խորհրդարանական եւ քանի մը արտախորհրդարանական ուժեր, Հայաստանի, Արցախի եւ Սփիւռքի քաղաքական, ռազմական ու փորձագիտական խումբեր: Նկատի ունենալով, որ մինչեւ վերջին պահը յայտնի չէր, թէ որ քաղաքական ուժերը ընդունած են հրաւէրը, նշենք, թէ որ քաղաքական ուժերը նախապէս հաստատած են իրենց մասնակցութիւնը. «Իմ Քայլ»էն՝ Տաթևիկ Հայրապետեան եւ Գոռ Գէորգեան, ԲՀԿէն՝ Սերկէյ Բազրատեան, ԼՀԿ-էն՝ Գէորգ Կորկիսեան:

Արտախորհրդարանական քաղաքական ուժերէն կը մասնակցին նաեւ ԱԺՄն՝ ի դէմս Վազգէն Մանուկեանի, Դեմկուսը, ՀՀԿէն՝ Աժ արտաքին յարաբերութիւններու յանձնաժողովի նախկին նախագահ եւ պաշտպանութեան նախկին փոխնախարար Արտակ Զաքարեան: Հայաստանի, Արցախի եւ Սփիւռքի քաղաքական, ռազմական, փորձագիտական շրջանակներէն մասնակցութեան հրաւէրը ընդունած են էլիւնար Վարդանեան, Ադուան Վարդանեան, Վահէ Յովհաննիսեան, Անդրանիկ Թեւանեան, Կարէն Քոչարեան, Վիգէն Յակոբան, Արցախի նախկին Մարդկային Իրաւունքներու պաշտպան Ռուբէն Մելիքեան եւ այլք: Ինչպէս հաղորդեցին կազմակերպիչները՝ Արցախի բարձրագոյն ղեկավարութիւնը նոյնպէս պիտի մասնակցի, ինչպէս նաեւ՝ արցախեան բոլոր քաղաքական ուժերը:

Ըստ «Արցախփրէս»ի՝ ֆորումի օրակարգին վրայ ընդգրկուած են Հայաստանի եւ Արցախի իրաւապայմանագրային յարաբերութիւնները նոր մակարդակի բարձրացնելու մասին հարցերը:

Ֆորումին բացման խօսքով հանդէս եկաւ Արցախի Ազգային ժողովի նախագահ Աշոտ Ղուկեան:

«Ողջունում եմ բոլորիդ՝ «Հայաստան-Արցախ Ռազմավարական Դաշինք» ֆորումի կազմակերպիչներին ու մասնակիցներին Արցախի Հանրապետութեան խորհրդարանում եւ գոհունակութիւն յայտնում նման կարեւոր նիւթով համաժողովի անցկացումը հայկական երկրորդ մայրաքաղաք Ստեփանակերտում:

Անշուշտ, անհնար է պատկերացնել Արցախն առանց Հայաստանի եւ հակառակը. մայր հայրենիքն՝ առանց Արցախի: Հայկական միասնական տարածքի այս փոխկապակցուածութիւնն է, որ մեզ աւելի է ուժեղացնում հայրենիքում, իսկ Սփիւռքի մեր եղբայրներին եւ քոյրերին հաւատ ու վստահութիւն ներշնչում մեր ազգային նպատակներին միահամուռ հասնելու ձգտումների նկատմամբ:

Համատեղ գործելու անհրաժեշտութիւնը ոչ միայն կենսական պահանջ է, այլ նաեւ հայկական երկու հանրապետութիւններում համազգային համերաշխութիւնն ու համաչափ զարգացումն ապահովելու եւ մեր անվտանգութիւնը լաւագոյնս երաշխաւորելու կարեւոր միջոց:

Համոզուած եմ, որ այսպիսի ներկայացուցչական կազմով քննարկումնեըը հնարաւորութիւն են տալիս քաղաքական, հանրային ու փորձագիտական

լայն մասնակցութեամբ խնդրոյ առարկայի շուրջ մտքեր փոխանակելու, դիքորոշումներ յստակեցնելու եւ անելիքներն ուրուագծելու համար: Ուստի, ողջունելով ՀՅԴ՝ համազգային օրակարգի շուրջ հայութեան երեք հատուածներին միաւորելու նախաձեռնութիւնը՝ ֆորումին մաղթում եմ արդիւնաւէտ աշխատանք», ըսաւ Ղուկեան:

Ֆորումի նախագահ Վազգէն Մանուկեան իր խօսքին մէջ կարեւոր համարեց նման ձեռնարկի մը կազմակերպումը եւ նշեց, որ Արցախի հարցը կը համախմբէ ամբողջ հայութիւնը:

«Արցախի վերաբերեալ իր որոշումները հայ ժողովուրդը ընդունած է խորհրդարանի որոշումներով, հանրաքուէներով, մեզի պարտադրուած պատերազմին դիմակայելով եւ յաղթելով: Նոր սերունդը իր որոշումը վերահաստատեց 2016ին տեղի ունեցած ապրիլեան քառօրեայի ատեն: Իշխանութիւնները պարտաւոր են մեր ժողովուրդին կամքը բանակցութիւններու միջոցով դարձնելու իրականութիւն: Արցախի անկախութեան միջազգային ճանաչումը իրականացնելու համար պէտք է տարուին լուրջ աշխատանքներ: Մենք պէտք է աւելի բարձրացնենք մեր պետութեան տնտեսական համակարգը, բանակի մարտունակութիւնը, ձեռք բերենք նոր դաշնակիցներ՝ կանխելու համար պատերազմը: Արցախի եւ Հայաստանի յարաբերութիւնները պէտք է դնել իրաւական հիմքերու վրայ», ըսաւ Վ. Մանուկեան:

ՀՅԴ Բիւրոյի նախագահ Արմէն Ռուստամեան, խօսելով Հայաստան-Արցախ ռազմավարական դաշինքին մասին՝ ըսաւ, որ այս հարցը միշտ ալ եղած է օրակարգային: Ռուստամեանի ելոյթի բնագիրը ամբողջութեամբ կը ներկայացնենք առաջին էջով՝ «ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՏ» սիւնակին տակ:

ՀՅԴ Բիւրոյի անդամ Կիրօ Մանոյեան, իր հերթին, ըսաւ, որ Հայաստան-Արցախ ռազմավարական դաշինքը անհրաժեշտութիւն է եւ անիկա մեր գինանոցի վերջին փամփուշտը չէ, վերջին փամփուշտը Հայաստան-Արցախ վերամիացման յայտարարութիւնն է, բայց մինչ այդ անհրաժեշտ է ունենալ Հայաստան-Արցախ իրաւապայմանագրային յարաբերութիւններ, որոնք, ի վերջոյ, կը յանգեցնեն անոր:

«Այսօր չի կարելի 180 աստիճանով շրջադարձ կատարել եւ գործի դնել 1989ի վերամիաւորման որոշումը, բայց անհրաժեշտ է այդ ուղղութեամբ անել քայլեր՝ անկախ նրանից, թէ ով ինչպէս կը նայի դրան: Հեշտ չի լինելու, բայց դիմագրաւելու եւ մեր յաջողութեան միակ գրաւականը միասնականութիւնն է: Այստեղ կարող է լինել նաեւ դերերի բաշխում, կարող են բարձրացուել այնպիսի հարցեր, որոնք այս կամ այն կողմը կարող է նպատակայարմար չգտնել: Բայց պէտք չէ ընդունել այնպիսի վախուժած կեցուածք, որն անարդարացի ձեւով կը բերի հիասթափութեան ու բիշների կողմից», ըսաւ Մանոյեան:

Արցախի Ազգային ժողովի «Հայրենիք» խմբակցութեան ղեկավար Արթուր Թովմասեան իր վրդովումը յայտնեց այն հարցին մասին, թէ ինչո՞ւ մինչեւ այսօր Հայաստան չէ զբաղած Արցախի անկախութեան ճանաչման հարցով:

Ֆորումին ելոյթներով հանդէս եկան Հայաստանի, Արցախի եւ Սփիւռքի քաղաքական, ռազմական, փորձագիտական եւ հանրային շրջանակները ներկայացնող գործիչներ:

«Այսօր բոլորն ունեն վտանգի կանխազգացում, ահա, թէ ինչո՞ւ ՀՅԴն նախաձեռնել է ֆորումը», իր ելոյթին մէջ նշեց ՀՅԴ գործիչ Հրանդ Մարգարեան:

Ըստ անոր՝ վտանգը այն է, որ մեր ժողովուրդին մէկ մասը կ'ենթադրէ, թէ որովհետեւ պատերազմի վտանգ կայ, որովհետեւ մեծաթիւ բանակ պահելու անհ-

րածեշտութիւն կայ, ուրեմն Արցախը բեռ է, եւ, որքան կարելի է չուտ, պէտք է ազատիլ այդ հարցէն: Մարգարեանի համաձայն՝ կայ նաեւ մէկ այլ մօտեցում, որ Արցախը հնարաւորութիւն է, ազդակ, որ հայ ժողովուրդը իր գօտին պինդ սեղմէ:

«Արցախի շնորհիւ է, որ մենք կը կարողանանք լաւ կազմակերպուել, տնտեսութիւնը զարգացնել: Արցախի շնորհիւ է, որ մենք կը կարողանանք Գանձակն ու Նախիջևանը ազատագրել: Արցախը Հայաստանի գոյութեան համար կենսական անհրաժեշտութիւն է: Վերջին 10-11 տարիների ընթացքում մենք միայն ճիգեր ենք թափել գոյութիւն պահելու համար, այժմ կարող ենք զարգացման ուղի դուրս գալ: Սակայն այդ զարգացման ուղի դուրս գալը չենք կարող անել գիջելով: Ամբողջ խնդիրը սա է: Եթէ մտածում ենք՝ կը գիջենք, յետոյ կը զարգանանք, կը գիջենք, յետոյ կ'ամրապնդուենք, կը գիջենք, հարցը կը վերջանայ, դա մեծ սխալումնք է: Նուազագոյն գիջումն անգամ մեզ կը տանի կործանման: Սա չի նշանակում, թէ մենք չպէտք է բանակցենք: Մենք պէտք է բանակցենք, բայց նաեւ հասկանանք՝ որտեղ է, որ Ադրբեջանը երբեք չի գիջի: Եթէ անգամ Ադրբեջանը գիջի, մենք պէտք է գիտակցենք, որ այս հակամարտութիւնը յաւերժական է: Ուստի մենք դրան պէտք է պատրաստուենք», ըսաւ Մարգարեան:

ՀՅԴ գործիչը վստահ է, որ եթէ չգիտակցինք այս կարեւոր հարցերուն, կը կորսնցնենք Արցախը, ապա՝ Զանգեզուրը, ապա նաեւ՝ Երեւանը: Ըստ անոր՝ պէտք է ազգովին այնպէս կազմակերպուելնք, որ դիմակայենք եւ յաղթենք այս գոյամարտը:

«Վերջերս երկրի թիւ մէկ եւ թիւ երկու դէմքերի կողմից ասուել է, որ եթէ շատ էք ուզում պատերազմ, ապա

ամէն ընտանիք պէտք է պատրաստ լինի զոհ տալ: 5000 ընտանիք զոհ է տուել: Իսկ եթէ չտայինք, կեանքից աւելի թանկ բան էինք կորցնելու՝ հայրենիքը, մեր սերունդների իրաւունքն էինք կորցնելու: Ուրեմն չպէտք է այդպէս վախեցնել մեր ժողովրդին, թէ զոհ էք տալու: Դա ապազգային ու ապապետական երեւոյթ է: Մինչ այդ պատերազմ մեկնողները գիտակցել են, որ զոհուելու են, բայց առաւել թանկ բան են պաշտպանելու: Ուստի պետութիւն ղեկավարողները պէտք է հասկանան, որ հայրենիքն ամէն ինչից կարեւոր է՝ ժողովրդավարութիւնից էլ, սեփական կեանքից ու հարստութիւնից էլ է կարեւոր», ըսաւ Մարգարեան:

Ան վստահութիւն յայտնեց, որ հայ ժողովուրդը պէտք է կազմակերպուի ու անընդհատ վերապատրաստուի՝ ստեղծելով պահեստային զօրամիաւորումներ, որպէսզի պատերազմի ընթացքին չխեղճանանք:

Ֆորումի աւարտին ընտրուեցաւ 15 անձերէ բաղկացած կազմակերպական կոմիտէ, որու անդամներն են՝ Արցախէն՝ Վարդգէս Բաղդեան, Գագիկ Պետրոսեան եւ Դաւիթ Իշխանեան, Հայաստանէն՝ Արմէն Ռուստամեան, Կիրօ Մանոյեան, Իշխան Սաղաթեկեան, Գեղամ Մանուկեան, Դաւիթ Շահնազարեան, Սերգէյ Բազրատեան, Գեղամ Նազարեան, Ռուբէն Մելիքեան, Սփիւռքէն՝ Մասիս Աբրահամեան (Հոյանտա), Սէյրան Բաղդասարեան (Ռուսիա), Մելիք Գարագաւորեան (Լիբանան) եւ Վահէ Թովմասեան (Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ): Կազմակերպական կոմիտէն պիտի կազմակերպէ համահայկական ստորագրահաւաք՝ ի պաշտպանութիւն Հայաստան-Արցախ ռազմավարական դաշինքին:

Ֆորումի աւարտին, մասնակցողները ներկայացուցին շաքք մը առաջարկներ, որոնք կազմակերպական կոմիտէին կողմէ քննարկուելէ ետք, պիտի ընդգրկուին հռչակագիրին մէջ:

Դաշինք... Սկիզբը էջ 1

արտաքին քաղաքական գործունէութեան եւ բազմաթիւ այլ բնագաւառների հետ կապուած Հայաստանի եւ Արցախի Հանրապետութիւնների իրաւաւարաբերութիւնների՝ մինչ օրս լիարժէք կարգաւորուած չլինելու հանգամանքը, ինչպէս նաեւ մինչեւ հակամարտութեան վերջնական խաղաղ կարգաւորումը Հայաստանի Հանրապետութեան եւ Արցախի Հանրապետութեան իրաւապայմանագրային յարաբերութիւնները նոր մակարդակի բարձրացնելու անհրաժեշտութիւնը.

«Հայաստան-Արցախ ռազմավարական դաշինք» ֆորումը, ի պաշտպանութիւն այս դաշինքի պատշաճ իրաւական ամրագրման,
- նախաձեռնում է համահայկական աջակցութիւն ապահովելու գործընթաց,
- ձեւաւորում է այդ աշխատանքները կազմակերպող մարմին եւ
- կոչ է անում Հայաստանի Հանրապետութեան եւ Արցախի Հանրապետութեան օրէնսդիր եւ գործադիր իշխանութեան մարմիններին՝ համապատասխան քայլեր ձեռնարկել հնարաւորինս սեղմ ժամկէտներում իրաւապայմանագրային յարաբերութիւնների բացը լրացնելու եւ համապարփակ համագործակցութեան պայմանագիր կնքելու ուղղութեամբ:

ԿՈՄԻՏԱՍԻ՝ ՄԵԾԵՐՈՒԻՆ ՄԷՋ ՄԵԾԱԳՈՅՆԻՆ ԾՆՆԴԻԵԱՆ 150-ԱՄԵԱԿԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ

Կոմիտաս-Ծուժունեանի «Հոգեւոր Հայաստան» համանուագային հանդէսին ատթիւ Լաւալի սիմֆոնիք նուագախումբի կատարմամբ, ղեկավարութեամբ՝ Ալէն Թրիւտէլի, Մեհակատար՝ դաշնակահարուհի՝ Լուիզ Պէւէթ, մարտ 27, 2019

Համագործակցութեամբ՝ Գանատայի Հայոց թեմի Ազգային Առաջնորդարանին

Հայ երաժշտութիւնն իր մէջ կը սնուցանէ ոգին ի՛ր իսկ ցեղին, որովհետեւ երաժշտութիւնը ամենէն մաքուր հայելին է ցեղին։

Մեր ազգային ինքնութեան կերտողներէն է Կոմիտաս։ Ինքնութիւն, որ կը ծնի ազգին իւրայատուկ լեզուէն ու մշակութային ժառանգէն։ Ահա հո՛ւս է, որ Մաշտոցն ու Կոմիտասը կը նոյնանան։ Մերոպ Մաշտո՛ցը, մեր ինքնութեան դրոշմադիրը, մեր գոյութիւնը մեր գիրով ու բանով շօշափելիօրէն իմաստաւորողն ու դարբնողն է։ Կորիւն սքանչելին Մերոպ Մաշտոցը կը նմանցնէ պատուիրաններով երկինքներէն իջնող Մովսէս մարգարէին, որ իր ժողովուրդին կը բերէ այն՝ ինչ կը պակսէր անոր. օրէնք եւ անով ապրելու պատգամ։ Կորիւնի՝ Մերոպ Մաշտոցին տուած պատկերը կը գտնենք սքանչելի շարականի մը մէջ.

«Նըմանեալ Մովսէսի տէր վարդապետ, բերելով ըզգիր օրինաց ի Հայաստան աշխարհս, որով լուսաւորեցան ազգ որդւոց Թորգոմայ։»

Մեծերը ամէն օր չեն ծնիր եւ ամէն օր գիւտեր չեն կատարուիր։ Թէեւ մեր Մեծերը դարերու ընթացքին երեւոյթներ էին, բայց Կոմիտասի կատարած հայ երգի ու երաժշտութեան վերայալստնաբերումը նուազ գիւտարական տարողութիւն չունէր։ «Կոմիտաս երեւոյթը»,–կը գրէ անուանի կոմիտասագէտ Արթուր Շահնազարեանը,– «միայն մեր երաժշտութիւնը չէ. մեր բնաշխարհն է, մեր պատմութիւնը, մեր հազարամեակների խարհն է, մեր աշտմութիւնը, մեր հազարամեակների մշակոյթը՝ արտայայտած՝ երաժշտութեան լեզուով»։ Կոմիտաս վարդապետ, գրերու գիւտէն 1500 տարի ետք, (1913–ին), յօդուածով մը հայ ժողովուրդին կը վերադարձնէ այն՝ ինչ կը կարծուէր չգոյ, ինքնին՝ գրերու գիւտի ընձեռած գիր ու բանով ստեղծուած, անով մշակուած մշակութային կոթողներուն կողքին կը պակսէր ժողովուրդի հոգիին մէջ տուն գտած ազգային ինքնուրոյն երաժշտութիւնը, որ դարերու ընթացքին փոխազդեցութիւններով դարձեր էր թուրք–պարսիկ–քիւրտ երգերու խառնարան։ Ահաւասիկ այդ վարկածներն ու թիւաւոր կարծիքները ջրելու համար Կոմիտաս յաջողեցաւ գտնել մեր երգերու ակունքները ու աշխարհով մէկ յայտարարել իր 1913–ի յօդուածով, որ հայը ունի ինքնուրոյն երգ ու երաժշտութիւն, հաստատում մը, «որ կարելի է անկիւնադարձ մը սեպել հայ երաժշտութեան պատմութեան մէջ՝ իսկ այդ յօդուածը կարելի է հայ երաժշտութեան վերայալստնաբերման վկայագիրը համարել»,– կ'ըսէ Միւրօն Տեմիճեան։

Կոմիտաս, որպէս մեկնակէտ ունեցաւ այն «...տեւութիւնը, որ կ'ըսէ, թէ որեւէ ազգային երաժշտութիւն իր մայրենի խօսակցական լեզուին օրէնքներուն վրայ կը հիմնուի եւ կ'ենթարկուի անոր բոլոր լեզուական սկզբունքներուն, շնչառութեան զանազան ելեւէջնեւրուն,, առուգանութեան, շեշտադրութեան, կէտադրական օրէնքներուն, բառամէջի լուութիւններուն եւ այլ յատկանիշներուն վրայ)» (Գասպարեան, էջ 110) ինչ որ մաս կը կազմէ սեփական լեզուամտածողութեան, ինչ որ կը նշանակէ, թէ ունի ինքնուրոյն երգ ու երաժշտութիւն։ Ուրեմն, եթէ հայերէնը կայ, կը խօսուի, ունի նաեւ իր ինքնուրոյն երաժշտութիւնը։ Ա՛յս էր իր ելակէտը։ Յաղթահարելով իր դիմաց յոխորտացողներու մերժողական կարծիքները, թէ՛ հայերը ոչ ինքնուրոյն երգ ունին, եւ ոչ՝ ալ երաժշտութիւն, նկատի առնելով, նաեւ, որ քաղաքներու մէջ երգուած երգերը աղաւաղուած ու աղարտուած են, Կոմիտաս կը դիմէ ակունքներուն՝ մեր ամենէն գուլալ աղբիւրներուն՝ հայ գեղջկական երգին ու բանին։ Շատեր խօսած են այս մասին, բայց կը մէջբերեմ Զահրատէն «Կոմիտաս» բանաստեղծութիւնը, որ աւելի քան խօսուն է։

Կոմիտաս	գրեց՝ Զաիրատ
Արեւ կայ	
Իր երգերուն մէջ հոդն եփող արեւ կայ	
Արեւ կայ սիրտ տաճցնող	
Եւ կարօտով սիրտերն այրող Արեւ կայ.	
Տերեւ կայ	
Իր երգերուն մէջ բողբոջուն տերեւ կայ	
Տերեւ կայ շոգ ամառներէն վերապրող	
Ու աշնան հետ ոսկի դարձած Տերեւ կայ.	

Անձրեւ կայ

Իր երգերուն մէջ գարնան շաղ անձրեւ կայ

Անձրեւ կայ սիրտը թրջող

Ու կարօտներն ի սպառ մարող Անձրեւ կայ.

Բարեւ կայ

Իր երգերուն մէջ համասփիւռ բարեւ կայ

Բարեւ կայ մեր գութանբզէն հարսներգէն

Խաղաղութիւն սիրող Մարդոց Բարեւ կայ։

600 տարուան օտար լուծի տակ մնալէ, եւ դրացի ազգերու խառնափնթոր ազդեցութիւններէ ետք, Կոմիտասն է, որ մաքրեց դարերու փոշին, զտեց ու լոյս աշխարհ բերաւ հայ ժողովրդական երգէն բխող մշակոյթի ուժգնութիւնն ու գտարիւնութիւնը։ Մեր դարաւոր եկեղեցիներուն ճարտարապետութեան պէս, պարզին վսեմութիւնը որպէս շաղախ գործածող հայ գիւղացիին երգն ու հորովելը, եւ անով իսկ զօրացուց ու ամրապնդեց մեր կապը հայրենի հողին ու արեւուն, եւ իմաստաւորեց մեր ազգային գոյութեան իրաւունքին շունչ տուող մեր մշակոյթի դարաւոր արժանապատուութիւնը։

Զտարիւնը եկուոր օտարոտիէն մաքրելն ու զտելը, քարէն աղամանդ կերտելու անբեւեակայելի դժուարութիւններն ունի, աւելի՛ դժուար է, քան՝ նորին յղացումը, ոչինչէն կերտումը։ Կոմիտասի գլխաւոր մտասեւեռումը ա՛յդ իսկ էր, այդ դժուարի՛նը, այդ մաքրամաքուրին թաքստոցը գտնելն ու զայն մաքրագտելն ու իր հարազատ ժողովուրդին վերադարձնելն էր, արեւու չափ շողարձակ ու իր պարզութեամբ ու գեղեցկուութեամբ հայ երգի իւրայատուկ դէմքն ու դիմագիծը։ «Այսպիսով, Կոմիտասը ժողովրդական երգը մշակելիս (նա գլխաւորապէս բազմաձայնոմ էր այդ երգերը) բազմաձայնման յենակէտերը փնտռւմ էր նախ եւ առաջ այդ իսկ երգի մէջ։ ... Քեզ թւում էր, որ Կոմիտասը ոչ թէ սարքել է, այլ գտել է այսինչ մելոտիայի բազմաձայնութիւնը, որ ի սկզբանէ անտի ընթացակցելիս է եղել, բայց մենք չենք լսել, որովհետեւ հոգու այն ականջը չենք ունեցել, որ չերգուած ձայներ էլ լսել։

Եւ Կոմիտասի արժէքն էլ հենց այս է։ Նա ժողովրդական երգի մէջ լսում է նաեւ չերգուածը եւ մեզ էլ լսելի է դարձնում։» (Գասպարեան, էջ 225–226)

Կոմիտասեան պատարագը այսօր կը հմայէ օտար երաժշտագէտները, անոր ստեղծագործութիւնները այսօր կը համարուին այժմէական եւ թարմ, «զով ու մաքուր ջուրի հոսանքի պէս սփոփիչ ու խաղաղեցնող են, բայց նաեւ փոթորկող» կ'ըսէր բարեկամ երաժշտագէտ ղեկավար մը։

Ահա թէ ինչո՞ւ ան մեծ է նաեւ Մեծերուն մէջ, եւ ինչո՞ւ 150–ամեակի տօնակատարութեամբ մենք մեր ինքնութեան, ազգային գիտակից պատկանելութեան զգացումով զեղուն կը հպարտանանք մեր ինքնուրոյն երգ ու Կոմիտասեան պատարագով։ Մարտ 27–ի երեկոն այդպիսի երեկոյ էր, որուն մասին է, որ կ'անդրադառնանք այս յօդուածով։

Երաժիշտ Պետրոս Շուժունեանը նոր անուն չէ երաժշտական ասպարէզին մէջ, եւ անոր ներդրումնեւրուն մասին, մանաւանդ՝ վերջին քանի մը տարիներուն ընթացքին, յաճախ գրուած է, յօդուածներով թէ հարցազրոյցներով։ Արժէ սակայն մէջբերել օտար երաժշտագէտներու կարծիքները իր արուեստին մասին, որպէսզի կարելի ըլլայ գաղափար մը կազմել Կոմիտասի Շննդեան 150–ամեակին առթիւ իր կատարած պատկառելի աշխատանքին մասին։

«Ակնածանքով պէտք է մօտենալ Շուժունեանի երաժշտութեան»,– կը գրէ Le Parnasse Musical – Critique de Musique Classique–ը, որ եւ կը շնորհէ լաւագոյն 6 աստղանի գնահատականը, Շուժունեանի Մօլինարի քառեակին կողմէ արձանագրուած «Նորաւանք» խորագիրը կրող խտասալիկին, նուիրուած՝ ցեղասպանութեան 100 ամեակին — Atma Classique. 2016. ACD2 2737.70m.19s.

Փակագրիծ մը. Այս պատկառելի հաստատութիւնը ամէն անգամ, որ խտասալիկ մը հրատարակուի, կարճ վերլուծականով մը կ'արժեւորէ գործն ու անոր հեղինաւրը, եւ կը խօսի դասական երաժշտութեան մէջ անոր

դրաւած տեղին մասին։ Վերի նախադասութեան վերջակէտէն ետք, կէս էջնոց կուռ գնահատական մըն է, որ կու տայ Պետրոս Շուժունեանի երաժշտական արուեստը արժեւորող, յատկապէս՝ անոր «Նորաւանք» խորագրով խտասալիկին մասին։ Անոր կողքին, հետաքրքրական էր գտնել երեք էջերու վրայ երկարող շարքը աշխարհի գրեթէ բոլոր կշիռ ունեցող երաժիշտներուն, Abel, Albeniz, Albinoni–էն մինչեւ Zimmermann, որոնց գործերու կատարողական արուեստին ու յօրինողներուն մասին կ'արտայայտուին յատուկ հրատարակութեամբ մը։ Եւ ճիշդ այնպէս՝ ինչպէս իւրաքանչիւր ֆիլմէ ետք, պատատոին վրայ հետզհետէ երեւցող ցանկերու մէջ հայու անուն կը փնտռենք, այնպէս ալ, այս ցանկին մէջլէն փորձեցի գտնել «եան»–ով վերջացողները, ոչ Արամ խաչատուրեան, ոչ Պապաճանեան, ոչ Եղուարդ Միրզոյեան, ոչ Տիգրան Մանսուրեան, կը նշանակէ ոչ մէկ երաժշտական համերգի կամ նուագահանդէսի այս երաժիշտներու գործերէն նուագուած է, բայց՝ «Տհ»–երուն մէջլէն գտայ Պետրոս Շուժունեան, ճիշդ Shostakovitch–էն ետք եւ Sibelius–էն առաջ։ Քայլ մըն է դէպ՝ առաջ կամ՝ դէպի վեր, բայց երբէք՝ չուտաւուն տեղքայլ կամ՝ մոլորուն ետ–դարձ։

Երբ գնահատականը կու դայ երաժշտութեան հանդէպ չափազանց խստագահանք հեղինակութենէ, աւելի՛րն հասնիլը, աւելի մեծ թափով աշխատիլն ու յարատեւ ստեղծագործելը կը դառնան նորանոր բարձունքներ նուաճելու հրամայականը։ Արուեստագէտը լաւ դիտէ, որ հարկ է բազմապատկուած թափով աշխատիլ, չճապաղելու, չմեղկանալու համար, իւրաքանչիւր ստեղծագործութեան տեսլականին չդաւաճանելու մտահոգութեամբ, ջիղեր ու մկան մաշումէն վերջ կրկին լարելով զանոնք, ոչինչ գիջելով պահանջուած կորովին։ Ան անհաւասարակշիռ որակով ետ–դարձ կատարելու, թուլնալու այլընտրանք չունի այլեւս, այլապէս՝ կ'իյնայ մոռացութեան գիրկը։

Եւ ահա, ա՛յս է Պետրոս Շուժունեանի ընտրած ուղին։ Ինչպէ՛ս գերազանցել «Նորաւանք»–ով ձեռք բերուածը, որ բարձունք իսկ չէ տակաւին, այլ՝ միջին տեղերը՝ բան մը։ Բարձունքը, իր ապագայի տեսլականին մէջ է որ կը թեւածէ տակաւին, որ պիտի արդարացնէ վերոյիշեալ գնահատականը. «Քանատացի երաժիշտը կը քաղէ հայ ժողովուրդի հոգեւոր գանձարանէն երգեր, զորս կը պարուրէ այնպիսի գեղեցիկ ու դիւթող հոգեւոր երաժշտութեամբ, որ անսպասելի էր ունկնդիրին համար... ցեղասպանութեան, անիրաւուած ըլլալու, հայուն ցաւն ու տառապանքը իր աչքի առաջ ունեցող արուեստագէտէն ակնկալուած բնականը՝ պոռթկացող ու ճշացող, աղմուկ աղաղակով աշխարհ ցնցող քառսային երաժշտութիւն կրնար ըլլալ միայն... եւ սակայն, այդ ամէնուն փոխարէն, Շուժունեան անկէ անդին կ'անցնի, եւ կը հրամցնէ աղօթքով հարստացած ու հանդարտեցնող, բայց՝ այնքան դիւթող ու խռովիչ այնպիսի ձայներու բաժանումով յազեցած երաժշտութիւն, որ հոգիի խաղաղութեամբ կը լեցնէ մթնոլորտը, եւ քիչ անց, փակ աչքերով կը զգանք որ կը բաժնենք այս սքանչելի ժողովուրդին ճակատագիրը...»։ (Աղատ Թրգմթ. Վ.Դ.) (Le Parnasse Musical)

Այսքանէն ետք, ահա Կոմիտասի 150–ամեակին համար ստեղծուելիք նոր գործի մը պատասխանատուութիւնը՝ կոմիտասեան պատարագին գործիքաւորումը համանուագային (symphonique) նուագախումբի համար։ Կոմիտասի մասին լուրջ ընթերցումներ կատարած անձի մը ներկայութիւնը Շուժունեանի կողքին անձխտելի ներդրումով թէ՛ գործին իրականացման եւ թէ՛ կազմակերպչական զանազան փուլերուն։

Տեսլականն էր սկիզբը. սակայն զայն իրականացնելը, բաւական բարդ, մանաւանդ՝ ճիշ չխնայել, որ Կոմիտասի 150–ամեակին, ոչ միայն հայը, այլեւ՝ օտար հասարակութիւնը ճաշակէ հայկական երաժշտութիւնը, 7 հայկական պարեղանակով եւ կոմիտասեան պատարագը իր մեծերէն՝ Կոմիտասի հանճարին միջոցաւ։

Կարելի չէ նման նախաձեռնութեան մը աշխատանքներուն սկսիլ առանց կորովի եւ գործին տարողութեան անձանօթութեամբ։ Հոս հարցը կը զգենու նաեւ քաղաքական գոյն ու տարազ, մանաւանդ՝ երբ

օտար հասարակութեան ներկայացնելը կը դառնայ նպատակ եւ պատուով ու արժանապատուութեամբ ան–կէ դուրս գալը՝ յաջողութեան երաշխիք։ Նախաձեռ–նութեան ոգիի առկայութիւնն ու անպայման յաջողե–լու կամքով առաջնորդուելով, երաժիշտ Պետրոս Շու–ժուենեանն ու Տէր Գառնիկ Գոյունեանը մարտադաշտ նետուելու պէս կը սկսին աշխատանքի։ Պէտք է նշել, որ եթէ Շուժուենանը օր ու գիշեր Կոմիտասի 7 պարեղա–նակներուն եւ Կոմիտասեան պատարագին գործիքաւո–րումը կ'ընէր, միւս կողմէ Տէր Գառնիկն է, որ կը դիմա–կայէ պայմանագրերու, համաձայնագրերու երբեմն ան–լուծելի թուող դժուարութիւնները օտար համանուագա–յին 65 հոգինոց նուագախումբին ու խմբավարին սի–րալիր համագործակցութիւնը ձեռք բերելու գործը, մի–եւնոյն ատեն նեցուկ կանգնելով երաժիշտին իր յորդոր–ներով, մեկնաբանութիւններով, թեկադրանքներով, եղածը ամէն հանգրուանի միատեղ արժեւորումով ու անպակաս խրախոյսով։

Լարուածութեամբ ու կիզադէտուած աշխատանքի արդիւնք էր այս ամէնը։ Շուժուենան կ'ըսէ, թէ թերեւս այս գործով կ'իրականացնէ նաեւ Կոմիտասի համար ալ օր մը իրականացուելիք երազանքը՝ Կոմիտասեան ար–դէն բազմաձայն պատարագի համանուագային գործի–քաւորումը։ Շուժուենան կատարած էր նաեւ Կոմիտասի 7 պարեղանակներու դաշնակին ընկերակցող նուագա–րաններու բաժանումը, զայն վերածելով դաշնակի քոն–չերթոյի։

Բայց մտքերու մէջ կը մնար գլխաւոր հարց մը․ ինչպէ՞ս ընել, որ երգչախմբային այս հոյակապ երկին՝ Կոմիտասեան թէ՛ պատարագին եւ թէ՛ պարեղանակե–րուն գործիքաւորումը դառնայ արուեստի գործ, այլ՝ ըլլայ միեւեռոյն ատեն հարստացնող, ինչպէս կը նշէ Վրէժ–Արմէն իր այս առթիւ գրած յօդուածին մէջ, ըլլայ մեր «Լուսաւորչի կանթեղին կաթիլ մը իւղ աւելցնող»–ը։ (տե՛ս Հորիզոն, 8 ապրիլ, 2019) Ո՞ր երաժշտական գործիքներով ինչպիսի՞ նկարագիր տալու, տպաւորու–թիւն ստեղծելու համար ի՞նչ մօտեցում որդեգրել էր պէտք։ Իսկ ինչպէ՞ս պատարագը պարփակել 20 վայրկ–եանի սահմաններուն մէջ, եւ առ այդ, ո՞ր շարականե–րը ընտրել, որ պատարագը իր ամբողջականութենէն բան չկորսնցնէ։ Գիտենք թէ բազմաձայն երգչախմբա–յին գործ է Կոմիտասի պատարագը, իսկ գործիքները ինչպէ՞ս պիտի հաւասարուին ձայնայինին…։

Կը դիմեմ իրեն, պարզապէս աւելի յստակօրէն ըմբռնել փորձելով այս աշխատանքային խոհանոցին ներսն ու դուրսը, անոր երաժիշտի յատուկ հմտութիւն–ներով ձեռք ձգած ստեղծագործական ուիթմին ընթաց–քը։ Յայտագրին վրայի Կոմիտասի պարեղանակները, որոնց արդէն ծանօթ ենք, Շուշիկի — Յետ ու առաջ, Ու–նապի — Մարայի, Շօրօր, Երանգի — Մանուշակի – ինչ–պիսի՞ լուծումներով Շուժուենան կը յաջողի պարեղա–նակներու այս փուռջին տալ քոչչերթոյի նկարագիր, ուր դաշնակն ու նուագախումբը զիրար կ'ամբողջաց–նեն, հոգի ու սիրտ կը գերեն, մեզ կը վերացնեն նախ՝ «մե՛րը» ըլլալնուն համար, ու կը դառնան հպարտու–թեան աղբիւր։

Ահաւասիկ ինչ որ կրցայ քաղել իրմէ՝ Պետրոս Շուժուենանէ։ Նախ՝ պատարագին գործիքաւորման, եւ ապա՝ դաշնակի քոչչերթոյին մասին։

«Նախ՝ 20 վայրկեանի սահմանի մասին ինչ որ կը վերաբերի Կոմիտասեան պատարագին։ Իմ առջեւ դրուած էր ժամանակի խիստ չափ։ Պէտք էր մնայի այդ 20 վայրկեանի հոգեբանութեան մէջ։ Ամէն քայլի՝ հաշուել էր պէտք, թէ ո՞ւր է սահմանս։ Շարականներու ընտրութիւնը կատարած եմ Տէր Գառնիկին հետ, ընտ–րած եմ այն բաժինները, որոնք պատարագի արարողու–թեան ամենամօտ ներկայութիւնը կ'ապահովեն։ Հա–մանուագային (symphonique) գործը ընդհանրապէս ունի 4 բաժին։ Ես եռաձայն պատարագը իմ ընտրած կտորներուս ընձեռած չափով բաժնեցի 4 մասի, որպէս–գի ունկնդիրը իւրաքանչիւր բաժինէ ետք քիչ մը շունչ քաշէ, ինչ որ եկեղեցական պատարագի ժամանակ ատի–կա չունի։»

«Համանուագային գործերու մէջ, վերոյիշեալ 4 բաժիններուն արտայայտութեան մէջ է եղող մեծ տար–բերութիւնը։ Ուրեմն այդ երեւոյթը պէտք էր տեղաւո–րել այստեղ։ Ես գրութեան այնպիսի ոճ պէտք է որդեգ–րէի, որ կարողանայի թէ՛ մնալ պատարագի հոգեբանու–թեան մէջ եւ թէ՛, միեւնոյն ժամանակ, չնչեցնէի նուա–գախմբային կտոր։ Այստեղ էր գործին ամենաբարդ, բայց ներշնչող բաժինը։ Ունենալով նուագախմբային գործիքաւորման հսկայ հնարաւորութիւն, Կոմիտասի երգային, գեղեցիկ բազմաձայնային մտածումը վերա–ծեցի գործիքային հսկայական պատկերի։ Ընդամէնը, եթէ կ'ուզէք, ստեղծագործութիւն չէ, այլ՝ վերարժեւո–րում մըն է, վերագասաւորում մը Կոմիտասի պատարա–գին իր թանձրութեան մէջ, գործիքային բաշխումով դրուած, տեսակ մը գործիքային մեկնաբանութիւն»։

«Վը հարցնէիր թէ գործիքները իրենք գիրե՞նք է որ կը պարտադրեն ամբողջին միանալէ առաջ։ Իւրա–քանչիւր գործիք ունի իր մենանուագային (սօլօ) բաժի–

նը։ Ինչ որ կը նշանակէ ճանչնալ իւրաքանչիւր գործի–քի իւրայատկութիւնները, որ պէտք է դրուի իր բնական ձեւին մէջ որպէս մենանուագային նախադասութիւն, չըջապատուած՝ միւս գործիքներու ընկերակցութեամբ, ուր եռաձայն Կոմիտասեան պատարագը իր ազատ թռիչքի մէջ է, եւ «տաղում է իւրաքանչիւրիս հոգին։» Նոյնպէս է նաեւ պարեղանակներու պարագային, ուր դաշնակն է տիրական ձայները պահողն ու փոխանցողը, իսկ նուագախումբը դանազան գործիքներու բուն եղանակին մասնակի կրկնութեամբ ու մենակատարու–թեամբ կը տարածուի միջոցին մէջ, վերջապէս հասնելու համար համադրուած ամբողջական լուծման։

«Նուագախումբին դե՞րը։ Իւրաքանչիւր շարա–կան ունի իր պատգամն ու աղօթքի ներքնային արտա–յայտութիւնը, որ հաշուի է առնուած գործիքաւորման եւ անոր շուրջ ստեղծուած գոյներու ընտրութեան մէջ։ Ասոնց պէտք է աւելցնել անցումային այնպիսի նուրբ մօտեցումներ, ուր փոփոխութիւնները այնպիսի ձեւով պէտք է ներկայացնել, որ կարծես գործը առաջին իսկ վայրկեանէն իր ինքնութիւնը պարտադրէ, հարց տալով, թէ ո՞րն է նախ գրուածը, եռաձայն երգչախմբայի՞նը թէ համանուագայինը։ Աս էր իմ նուէրը Կոմիտասին։ Վստահ եմ, որ եթէ առիթ ունենար, այսպիսի գործ պիտի ստեղծած ըլլար։»

Յաղթանակի գիշերն էր այդ տօնական, մարտ 27, 2019, զոր այնքան հրճուանք, հպարտութիւն, քայլ մը աւելի՝ նուաճած ըլլալու ուրախութիւն պատճառեց բո–լոր հանդիսականներուն, հայ թէ օտար։ Տակաւին, երբ աչքերս փակեմ, կ'ապրիմ հոգեհարազատ Կոմիտասեան շարականներուն արձագանգով ուղեգրիս մէջ։ Նոյնիսկ պատարագը աւետող առաջին զօղանջներուն ձայնը, որ այնքան կը յիշեցնէր Աշտարակի Սուրբ Մարինէի եկե–ղեցւոյ գանգը, ժպիտով ու թաւշեայ շշուկով մը կը դի–մաւորուի ... Նուագախումբը այնպիսի ամբողջութիւն էր, որուն մէջէն մենանուագներով կը հնչէին պատա–րագէն շարականներու նախադասութիւններ, արձա–գանգուելու համար մնացեալ գործիքներու համադրու–թեան ընդմէջէն…։

Կը փշաքառուիմ «Խորհուրդ Խորին»–ին հետ, շրթներս կը դողան Կոմիտասեան «Սուրբ, Սուրբ»–ին հետ, քովէս քոյրս կ'ըսէ, «ահա Հայր Միւրը, ու կը մոլտայ, կը մխտեմ թեւովս... իր աչքերն ալ թաց են, ինչպէս՝ մեր շուրջիններունը։ Կը նայիմ շուրջս, բոլորին դէմքերուն երաժշտութեան ծանօթ ըլլալու ժպիտը կայ, սա մե՛րն է ըսելու հպարտութիւն մը, ու այս մէկն ալ ուրիշ տեսակի արցունք է որ կը խճողէ մէյ մը՝ կոկորդզ, մէյ մը՝ կը շաղոտեցնէ ակնոցներուդ ապակիները։ Արդեօ՞ք մեր հոգիներուն մէջ ափ ափ արուն լացող հաւքերու ե՛րգն է, որ կ'ողբայ Կոմիտասին բաժին ին–կած եղեռնը, որ մերը եղաւ։ Ծփացող, Եղեռն ու մեր այսօրուան ներկան խճճող, մեր հոգիները պատռտող լեզուի նահանջին պատկերները չե՞ն մեզ այսպէս փո–թորկողները, թէ անոնց մէջէն դէպի մեր ինքնութիւն–ները լուսակերտող սա Կոմիտասն ու ի՛ր վերացնող պա–տարագն է, որուն հրաշքը այսօր մնայուն արժէք դար–ձաւ ոչ միայն մեզի համար, այլեւ՝ աշխարհին։

Այնպիսի ուրախութիւն է, եւ ծափողըոյնները միմիայն մերը չեն, սրահին կէսէն շատ աւելին ոչ հայեր են, որոնք իրենց գոհունակութիւնը կը յայտնեն յոտն–կայս ծափերով, կը զգամ ափերուս ցաւիլը, երբ մօտիկ աթոռներէն երկու հուժկու տղամարդ ոտքի կեցած կը ծափահարեն «Պաւաօ՞» պոռայով, ականջիս տակ... չեմ գանգատիր... յանկարծ, կարծես երկար տարիներէ ի վեր ծանօթացածի պէս ինծի կը հարցնեն. «Elle est ouï votre église?» (ո՞ւր է ձե՛ր եկեղեցին...) — միւսը՝ աւելի հա–մարձակ, կը պատասխանէ իր ընկերոջ – «c'est sur l'autoroute 15» ըսաւ, ու մանրամասնեց ճիշդ հասցէն։ Բարեկամացեր էինք, ես՝ հպարտ ու երջանիկ՝ Կոմիտաս–Շուժուենանով, իրենք՝ իրենց ըրած նոր գիւտով՝ մեր

պատարագով ու պարերով։

Դրան առջեւ՝ մենք էինք ու մեր կարծիքները…։

Լուիզ Պէսէթը սքանչելի դաշնակահարուհի է, չէ՞..., կարծիքները զիրար կը յաջորդեն, բայց ես գոհ չէի, չապրեցայ, ո՛չ մտովի թեւերս, ոչ ալ՝ ուսերս պարեցին, նրբանս կամացո՛ւկ սահանք չի զգաց..., չեղաւ, կը մտածէի։ Ստեղնաշարին կը փոխադրէր ամենայն ճշգրտութեամբ ինչ իր աչքին առջեւ դրուած ձայնա–նիշերը։ Ըսի՛, չը, մտածեցի միայն,»ճշգրտութեամբ», բայց չէ՞ որ հայու ջիղ ու արիւն չունի դաշնակահա–րուհին, դժուար թէ կարենայ մեկնաբանել թեւեր, մատ–ներ, գլուխ ու իրան շարժող ու ոտքերու սահանքով ստեղծուած մեղեգիւիները...։ Քիչ անդիէն կ'անցնէին իմ նոր «բարեկամներէս» ամենէն հետաքրքրուած թուա–ցողը, երբ բանալիները գրպաններուն մէջ փնտռած մի–ջոցին հարցուց. «Je m'excuse, mais ces danses l/ll, vous les dansez ou elles sont simplement des piñces musicales? Elles sont si belles, si feminines, oh mon Dieu, quelle tendresse, wow!!» (կը ներէք, այս պարերը, դուք կը պարէ՞ք թէ ասոնք այդ անունով երաժշտական կտորներ են։ Այնքան գեղեցիկ են, շատ իգական, Աստ–ուած իմ, ինչպիսի քնքշութիւն...) (Վ.Դ.) Եթէ միայն գիտնային, թէ Կոմիտաս ի՞նչ հրաշքով հաւաքած է մեր գիւղական հարսանիքներու ոչ միայն նազեղաճեմ պա–րերը, այլեւ՝ ազգագրական պարերու գանձարան մը։

Վերագարձին, մտովի կը կրկնէի Maurice Ravel–Շուժուենան, Կոմիտաս–Շուժուենան, Brahms–Շուժուե–նան, Եւ այս ամէնը՝ այդ կարճուկ, բայց երկու անուն–ները իրարու մօտեցնող ամենէն խորհրդաւոր ու բոլո–րին հասանելի իմաստով գծիկն է, որուն հասնելու տեն–չանքով է, որ ճիգ ու աննկուն աշխատանք կը տարուի։ Ատիկա սովորական, բառերը իրարմէ բաժնող պարզ գծիկէն աւելին է այսօր. ապագայի կերտման նախաքայլ մը թերեւս։

Այս Համանուագային ելոյթին մասին Վրէժ Ար–մէնի գոյգ յօդուածները այնքան խօսուն էին ու թե–լադրող, ուր ձեւով մը նոյն մտահոգութիւնը կայ, թէ արդեօք կա՞յ դեռ եւս չփորձուած, մեր տեսողութենէն վրիպած ձեւ մը, որ մեր ժողովուրդի դասական երաժշ–տութեան հանդէպ տածուելիք գուրգուրանքի, գնահա–տանքի մակարդակը բարձրացնէ...։ Չէ՞ որ այսպիսի ճանաչումներն են նաեւ մեր ինքնութիւնը ամրակայո–ղը, մերը ուժգնօրէն մեզի վերագարձնողը, մեզ բարձ–րացնողը միջազգայինի մակարդակին։

Նորարարութիւնը անպայման հինին քանդումով չի գար եւ մենք ազգովի՛ն արժանի պէտք է ըլլանք մեր իւրաքանչիւր քայլը առաջնորդող արուեստագէտին։ Նոյնը չէ՞ հայերէնին հանդէպ դրսեւորուած կեցուած–քին պարագան, անոր անտեսումին, մանաւանդ՝ երբ ան օտարներու զմայլանքին, անոր հարստութեան կ'անգրադառնայ ամենուրեք, «հայերէնը աղամանդա–կուռ է, մի՛ շարտէք, հպարտացէ՛ք ձե՛ր հայերէնով»,– կ'ըսէր մեր հայերէն լեզուաբանութեան ուսուցիչը՝ Հոյ–լանտացի Փէր Քոլվէնպախը, որ ծնգուիթ եկեղեցական–ներու Պապն էր, եւ որ իր ամենօրեայ պատարագը կը կատարէր հայերէնով։ Ինչո՞ւ մենք միշտ ալ պիտի սպասենք որ գնահատականը գայ դուրսէն, որ անգրա–դառնաք որ մենք գանձեր ունինք մեր արիւննով մեզի փոխանցուած, զորս պէտք է դուրս բերել, ու գործածե–լով բիւրեղացնել, ըլլան անոնք լեզու թէ երաժշտական պատառիկ, դարեր շարունակ հայու ոտքերու թոփիւնը կոփած պարային ոտքեր թէ մտածելակերպ, ուժի եւ ազ–գային դիմադրողականութեան ներհուն կարողութիւն, արութեամբ ապրելու կամք ու կորով։ Մեր ունեցածով հպարտանալը չի բաւեր, մեզի փոխանցուած մշակոյթը իւրացնելն ու անով հոգեպէս բաւարարուիլն է իսկական հարստութիւնը։

Վարդի Դանիէլեան

Հայաստան–Սփիուք յարաբերութիւնների յետյեղափոխական շեշտադրումները

Սփիուքի քաղաքականութեան վերլուծութիւն

Հայաստանում 2018 թուականի ապրիլեան յեղափոխութիւնից յետոյ ներքաղաքական փոփոխութիւնների համատեքստում քննարկումներ ծաւալուեցին նաեւ Սփիւռքի նոր քաղաքականութեան շուրջ։ Դա յատկապէս պայմանաւորուած էր Հայաստանում տեղի ունեցող ներքաղաքական գործընթացներում Սփիւռքի աննախագէյպ ներառմամբ, հայրենիք–սփիւռք փոխյարաբերութիւնների վերանայման եւ համազգային օրակարգի ձեւաւորման անհրաժեշտութեամբ։ Սակայն Սփիւռքի նոր քաղաքականութեան մշակման եւ իրազործման համար յետագայ գործնական քայլերը սկսեցին չհամապատասխանել քաղաքական յայտարարութիւններին եւ առաջ քաշուած խնդիրներին։ Այս ընթացքում մշակուած քաղաքականութեան փաստաթղթերը, իրականացնող կառոյցների եւ գործառոյթների սահմանումը նեղացնում են Հայաստան–Սփիւռք յարաբերութիւնները, մինչդեռ քաղաքական յայտարարութիւնները հակառակի մասին են։

Այսպէս, Սփիւռքի քաղաքականութեան վերլուծութեան համար դիտարկենք այդ քաղաքականութեան շրջանակները սահմանող առկայ փաստաթղթերը։ Դրանք են՝ Կառավարութեան ծրագրերը (ընդունուած 2018 եւ 2019 թուականներին), 2018 թ. Դեկտեմբերի 9–ի արտահերթ խորհրդարանական ընտրութիւններին «Իմ քայլը» դաշինքի նախընտրական ծրագիրը, «Կառավարութեան կառուցուածքի եւ գործունէութեան մասին» Հայաստանի Հանրապետութեան օրէնքում փոփոխութիւններ եւ լրացումներ կատարելու մասին օրէնքի նախագիծը։

Հարկ է նշել, որ այս ժամանակահատուածում բուն Սփիւռքի քաղաքականութեան միակ փաստաթուղթը՝ «Սփիւռքի քաղաքականութեան ռազմավարութեան հայեցակարգ․ նախագիծն» է, որը մշակուել է ՀՀ Սփիւռքի նախարար Մխիթար Հայրապետեանի, նախարարի խորհրդական Վահէ Սահակեանի (սփիւռքագէտ, Միչիկանի համալսարան) կողմից եւ Սփիւռքի ուսումնասիրութիւններով զբաղուող հեղինակաւոր մասնագէտների խորհրդատուութեամբ։ Այն հրապարակուել է խորհրդարանական ընտրութիւններից օրեր առաջ եւ զարմանալիօրէն այդպէս էլ չի գրուել հանրային, քաղաքական, մետրա քննարկման եւ յետագայ որոշումների կայացման հիմքում։ Հայեցակարգի միակ գործածումը կարելի է տեսնել «Իմ քայլը» դաշինքի նախընտրական ծրագրի Սփիւռքին վերաբերող բաժնում։

Նոր կառավարութեան առաջին ծրագրում (1 Յունիսի 2018 թ․) «Հայաստան–Սփիւռք կապեր» բաժինը հպանցիկ անդրադառնում է Սփիւռքի հետ յարաբերութիւններին։ Որպէս առաջնահերթութիւններ նշում են (խմբ․)՝ ա) հայութեան մարդկային, ֆինանսական, տնտեսական, մտաւոր ներուժի կենտրոնացում Հայաստանում, բ) Սփիւռքի ներուժը ՀՀ կառավարման համակարգում ներգրաւելու արգելքների վերացում, գ) հայկական համայնքներում հայապահպանութեան գործում Սփիւռքի ջանքերի եւ դերի կարեւորում, դ) մեծ հայրենադարձութեան յարուցում։ Այստեղ կառավարութեան դերը միայն երեւում է Սփիւռքի ներուժը այդ համակարգում ներգրաւելու օրէնսդրական կարգաւորման մէջ։ Միւս կէտերը բաւականին վերացական են կամ առանց կառավարութեան յանձնառութեան։ Ամենավիճելին հայրենադարձութեան հարցն է՝ առանց համապատասխան ռազմավարութեան կամ ծրագրի։

Յաջորդ պաշտօնական փաստաթուղթը «Իմ քայլը» դաշինքի նախընտրական ծրագիրն է, որտեղ Սփիւռքին վերաբերող հատուածը ներկայացուած է բաւականին մանրամասն եւ մշակուած՝ ի համեմատութիւն կառավարութեան ծրագրերի։ Այլ բաժինների մէջ նոյնպէս անդրադարձ կայ Սփիւռքին։ Ծրագրում՝ «Ուժեղ Հայաստան, ուժեղ Սփիւռք» վերտառութեամբ բաժինը հաւանաբար փոխառուել է «Սփիւռքի քաղաքականութեան ռազմավարութեան հայեցակարգ» վերոնշեալ նախագծի՝ Սփիւռքի քաղաքականութեան տեսլականից։ Ընդհանուր առմամբ, երեւում է Սփիւռքի քաղաքականութեան այդ հայեցակարգի ազդեցութիւնը ծրագրում Սփիւռքի բաժնի մշակման վրայ։ Այստեղ կան հայրենիք–սփիւռք կապի ամրապնդման եւ հայրենիքի զարգացման կարեւոր, մինչեւ այդ որեւէ տեղ չարտացոլուած շեշտադրումներ եւ քաղաքականութեան ուղղութիւններ (խմբ․), ինչպիսին են՝ ա) Սփիւռքի ներուժի բացալայտմանն ուղղուած հետազօտութիւններ, ներուժի քարտէզագրում ու ներգրաւում, բ) սփիւռքահայերի՝ ՀՀ–ում ներկայացուածութեան ինստիտուցիոնալացում եւ կառավարման համակարգում ներգրաւելու արգելքների վերացում, գ) Սփիւռքի ուժեղացմանն ուղղուած ծրագրերի իրականացում, դ) Հայաստանի անվտանգութեան ու զարգացման նպա–

տակների համար Սփիւռքի ներուժի հաւաքագրում, ե) հայրենադարձութեան կազմակերպման ծրագրերի մշակում։

«Իմ քայլը» դաշինքի այս ծրագրի Սփիւռքի մասն իր ընդգրկունութեամբ եւ քաղաքականութեան պատասխանատուութեամբ անհամեմատելի է նախորդող բոլոր ծրագրերի, նաեւ «Քաղաքացիական պայմանագիր» կուսակցութեան 2015 թ. ծրագրի հետ[5], որտեղ Սփիւռքը յիշատակում է միայն որպէս հայրենադարձութեան միջոցով ՀՀ–ում բնակչութեան թուի եւ ծնելիութեան աճի կարեւոր միջոց։ Իսկ «դէպի Հայաստան յարաճուն հայրենադարձութիւնը» պատկերացւում է որպէս հետեւանք «մարդու ազատութեան եւ արժանապատուեթեան պաշտպանութեան, ստեղծարար ընդունակութիւնների եւ կրթութեան քաջալերման, իրաւունքի եւ օրինականութեան վրայ հիմնուած ազգային միասնութեան», այլ ոչ թէ պետութեան կողմից յատուկ ծրագրերի մշակման եւ իրականացման արգիւնք։

ՀՀ կառավարութեան յաջորդ ծրագրում (8 Փետրուարի 2019 թ․) «Սփիւռքի հետ կապերը» անուանմամբ ենթաբաժնում սահմանոււմ է հորս ուղղութիւն (խմբ․)՝ 1) գիտական, մասնագիտական, կրթամշակութային, տնտեսական եւ այլ ոլորտներում համահայկական ցանցերի ստեղծում եւ զարգացում, 2) Հայաստանի զարգացման մէջ Սփիւռքի ներուժի ներգրաւում եւ հանրային կեանքում մասնակցութիւն, Հայաստան–ընդունող երկիր յարաբերութիւններում Սփիւռքի դերի մեծացում, 3) հայրենադարձութեան խթանում եւ ՀՀ–ում սփիւռքահայերի ինտեգրման աջակցութիւն, 4) սփիւռքեան կառոյցների ամրապնդման եւ համահայկական խնդիրների լուծման գործում նրանց դերի կարեւորում, Սփիւռքի ներկայացուցչական կազմակերպութիւն ստեղծելու ուղղութեամբ ջանքերի գործադրում։ Ծրագրի եօթ տարբեր մասերում ուղղակի կամ անուղղակի անդրադարձ կայ Սփիւռքին։

Եթե կառավարութեան առաջին ծրագրին, այն համարելով յետյեղափոխական իրավիճակում շուտափոյթ կազմուած փաստաթուղթ, կարելի է մեծ ուշադրութիւն չդարձնել, ապա երկրորդն արդէն, դիտարկելով որպէս ընտրութիւններով իր լեգիտիմութիւնն ամրագրած եւ «Իմ քայլը» դաշինքի ծրագրի գրոյթներն իրագործելու մանդատ ստացած, իրական քաղաքակա–նութեան մէջ ամիսների փորձառութեան եւ մշակման համար ժամանակ ունեցող իշխանութեան ծրագիր՝ կարելի է որակել որպէս յետընթաց Սփիւռքի՝ իրենց իսկ հռչակած քաղաքականութիւնից եւ քննադատելի է ինքնին որպէս ծրագիր մի շարք առումներով։ Ծրագրում չափազանց նեղացուել է հայրենիք–սփիւռք ինստիտուցիոնալ յարաբերութիւններում ՀՀ–ի՝ որպէս ազգային պետութեան դերը եւ գործառոյթները, ներկայացնելով այն որպէս կարեւորողի, գնահատողի, նպաստողի, ջանքեր գործադրողի, բայց ոչ մշակուղի եւ իրա–կանացնողի կարգաւիճակում։ Անգամ ենթաբաժնի անուանման մէջ չկայ յարաբերութեան Հայաստան կամ հայրենիք կողմը։ Եւ իրաւամբ, ըստ այդ ծրագրի՝ Սփիւռքի հետ միայն կապի մասին է խօսքը։

Արդէն խորհրդարանական ընտրութիւններից յետոյ, կարծես հրաժարուելով Սփիւռքի քաղաքականութեան մշակման քննարկումներից եւ իրականացման պատասխանատուութիւնից, քննարկումները տեղափոխուեցին քաղաքականութեան իրականացման կառոյցի շուրջ։ Սփիւռքի նախարարութեան լուծարման հարցը, առանց հանրային եւ առաւել եւս Սփիւռքի կառոյցների հետ քննարկումների, ներկայացուեց «Կառավարութեան կառուցուածքի եւ գործունէութեան մասին» Հայաստանի Հանրապետութեան օրէնքում փոփոխութիւններ եւ լրացումներ կատարելու մասին օրէնքի նախագծում[6], ըստ որի Սփիւռքի նախարարութիւնը միացւում է վարչապետի աշխատակազմին՝ այնտեղ ստեղծելով Սփիւռքի գործերի գլխաւոր յանձնակատարի գրասենեակ։ Յանձնակատարի լիազօրութիւններն են (խմբ․)՝ 1) համակարգել համահայկական ցանցերի ստեղծման եւ զարգացման քաղաքականութիւնը, 2) Հայաստան–Սփիւռք գործակցութեան համար առաջարկութիւններ ներկայացնել վարչապետին հետեւեալ ուղղութիւններով. ա) հայրենադարձութեան եւ Հայաստանում սփիւռքահայերի ինտեգրման, բ) համահայկական կառոյցների ամրապնդման եւ համահայկական խնդիրների լուծման գործում նրանց դերակատարութեան բարձրացման, գ) Սփիւռքի ներուժի թիրախային օգտագործման եւ լիարժէք նպատակային ներգրաւման, դ) ինքնութեան պահպանման աջակցութեան վերաբերեալ, 3) համակարգել Սփիւռքի բազմազան համայնքների կարիքների բաւարարմանն ուղղուած քաղաքականու–

թեան իրականացման ծրագրերը, 4) իրականացնել Հա–յաստանի հանրային կեանքի կազմակերպման գործում Սփիւռքի մասնակցութեան ապահովմանն ուղղուած պետական եւ այլ ծրագրերի մշտադիտարկումը։

Նոյն օրէնքով վարչապետը կարգաւորում է Սփիւռքի հետ կապուած քաղաքականութիւնը։ Սակայն որեւէ տեղ չի նշւում յանձնակատարի գրասենեակի՝ Սփիւռքի քաղաքականութեան մշակման եւ իրագործման գործառոյթը։ Կարելի է ենթադրել, որ վարչապետն անձամբ, ըստ հայեցողութեան կը յանձնարարի Սփիւռքի հետ յարաբերութիւնների առաջնահերթութիւնները, այդպիսով՝ ինստիտուցիոնալ մօտեցումները փոխարինելով անձի/կառոյցի որոշումներով։ Սփիւռքի նախարարութեան լուծարումը, հիմնուելով նախորդ կառավարութեան նախարարութեան/նախարարի գործունէութեան վերլուծութեան վրայ, նկատի չառնելով դրա խորհրդանշական եւ գործառոյթային կարեւորութիւնը Սփիւռքի համար, չքննարկելով հարցը սփիւռքեան կառոյցների հետ, Սփիւռքում եւ Հայաստանում կասկած յարուցեց Սփիւռքի ուժեղացուող քաղաքակա–նութեան մասին վարչապետի եւ այլ պատասխանատու պաշտօնեաների յայտարարութիւնների վերաբերեալ։ Սփիւռքի քաղաքականութեան քննարկումը վերաճեց կառոյցի նպատակայարմարութեան մասին անարդիւնաւէտ քննարկման. եթէ չկայ քաղաքականութիւն, ինչպէ՞ս ենք որոշում այն իրականացնող կառոյցի գործառոյթներն ու նպատակայարմարութիւնը։

Այսպիսով, յետյեղափոխական առաջին ամիսնե–րին կարող ենք արձանագրել Սփիւռքի հետ նոր որակի յարաբերութիւնների առաջնահերթութեան, Սփիւռքի նախարարութեան դերի կարեւորութեան, Սփիւռքի նե–րումն աշխուժօրէն ներառելու պատրաստակամութեան, հայրենադարձութեան եւ ներկայացուցչական մարմին ստեղծելու, Սփիւռքի նոր քաղաքականութեան մշակւան եւ իրագործման կարեւորութեան շեշտադրում, Սփիւռքի քաղաքականութեան մշակման պատուէր (որի արդիւնքում առաջին անգամ մշակուել է Սփիւռքի քաղաքականութեան հայեցակարգի փաստաթուղթ եւ առաջարկւում է արմատապէս նոր մօտեցումներ) եւ վստահութեան քուէի արժանացած քաղաքական թիմի՝ Սփիւռքի քաղաքականութեան ծրագիր։ Սակայն խորհրդարանական ընտրութիւններից յետոյ կարծես գրանցուեց յետընթաց այս յանձնառութիւններից։ Կառավարութիւնը վերադարձաւ Մայիսին առաջ քաշած իր մօտեցումներին, աւելին, հրաժարուելով իր ամենա–մեծ առաջնահերթութիւնից՝ մեծ հայրենադարձութիւնից (թողնելով այն խթանելու կրաւորական դիրքը), լուծարեց Սփիւռքի նախարարութիւնը՝ վերակազմաւորելով քաղաքականութեան մշակման եւ իրագործման անկախութիւն/լիազօրութիւն չունեցող Սփիւռքի գործերով յանձնակատարի գրասենեակի (չնայած շեշտւում է դրանով Սփիւռքի հետ աւելի որակեալ ու լաւ յարաբերութիւններ ունենալը), բաշխեց Սփիւռքի հետ տա–րուող աշխատանքների մի մասը այլ նախարարութիւնների/գերատեսչութիւնների վրայ (մէկ կառոյցում հա–մակարգուած աշխատանքից վերածելով ցրիւ ու խճճուած, դեռեւս անհասկանալի աշխատանքի), նեղացրեց Հայաստան–Սփիւռք ինստիտուցիոնալ գործակցութեան կողմերը։

Հայաստանի նոր իշխանութիւնները քաղաքական յայտարարութիւններում գերշեշտադրում են (գուցէեւ այդպէս գիտակցւում է) Սփիւռքի հետ աւելի որակեալ եւ արդիւնաւէտ յարաբերութիւնների եւ ՀՀ–ում Սփիւռքի ներառման մէկ կարեւոր գործօն՝ յեղափոխութիւնը եւ դրա հետեւանքով առաջացած ներքաղաքական փոփոխութիւնները։ Պարզ է, որ դա անհրաժեշտ, բայց բաւարար պայման չէ։ Սահմանափակ ռեսուրսնե–րով եւ բազում մարտահրաւէրների առջեւ կանգնած Հայաստանը չի կարող իրեն թոյլ տալ չունենալ զարգացման կարեւոր ռեսուրսի՝ Սփիւռքի մարդկային, սոցիալական ու ֆինանսական կապիտալի ներառման ռազմավարական ծրագիր, եւ մտածել, որ առանց Սփիւռքի քաղաքականութեան հնարաւոր է ունենալ ցանկալի արդիւնքները։

Սուզաննա Բարսեղեան ՀՀ ԳԱԱ հնագիտութեան եւ ազգագրութեան ինստիտուտի Սփիւռքի հետազօտութիւնների բաժնի գիտաշխատող Անալիտիկոն առցանց վերլուծողական հանդէս

Mexico’s Michoacán state congress recognizes Genocide

MORELLA—The Congress of the Michoacán State of Mexico, on May 7 adopted a statement recognizing and condemning the 1915 Armenian Genocide.

The document was authored by the ruling Morena party lawmaker Cristina Portillo Ayala.

After the adoption of the statement the congress ob-

served a moment of silence in memory of the victims of the Armenian Genocide. The ceremony was attended by Armenia’s Honorary Consul to Michoacán Hakob Sahakyan.

This is the first instance where a legislative body in Mexico is adopting a statement recognizing and condemning the Armenian Genocide.

China stands ready to deepen cooperation with Armenia

BEIJING — People’s Republic of China attaches importance to the continuous development of relations with Armenia, President Xi Jinping said at a meeting with visiting Armenian Prime Minister Nikol Pashinyan on May 14.

The President referred to the firm cultural and historic ties between the two countries, noting that the “Silk Way” played a role here.

China stands ready to push forward bilateral cooperation and achieve more tangible results in various fields including trade and investment, mining, metal smelting, renewable energy as well as infrastructure construction, said Xi.

“We are well familiar with the Armenian people, we know names like Aram Khachaturian, Artem Mikoyan, Hovhannes Tumanyan. We are tied by common goals of cooperation between civilizations. We are well informed about the significant events in Armenian history, and we are convinced that the tragic events that befell the Armenian

nation should be excluded in the future,” the President added.

He stressed that China is willing to participate in the construction of the North-South highway and other infrastructure projects. He also pledged support to projects that will contribute to Armenia’s development and well-being of its people.

Prime Minister Nikol Pashinyan noted, in turn, that relations with China are among Armenian foreign policy priorities.

The Prime Minister briefed the Chinese President on the recent developments in Armenia and noted that “Armenia is now a dynamically developing country with political stability and predictability.”

The interlocutors pointed to agriculture, transport, energy and information technologies, infrastructure and education as promising fields of cooperation.

The parties also referred to the Karabagh conflict, noting that the issue should be solved through dialogue.

(Armradio)

Aram I meets with Syria’s Bashar-al-Assad

DAMASCUS—His Holiness Aram I, Catholicos of the Great House of Cilicia met with Syrian President Bashar al-Assad at the Presidential Palace in Damascus on May 14 and discussed issues of importance to the Syrian-Armenian community and to current situation in the country.

During the meeting, which lasted more than an hour, Aram I expressed gratitude for the state funds allocated by the President’s staff for the renovation of the Forty Martyrs Church in Aleppo and recalled the Syrian people’s generosity in taking in refugee survivors of the Armenian Genocide.

The Catholicos also highlighted the important role the Armenian community has played in the advancement of Syria’s political, cultural and societal life, saying that Syrian-Armenian community is important for both Syria and Armenia.

He also acknowledged the Syrian government’s continued support of the Armenian Cause.

Assad affirmed that Syria

was and always will be the home of all its people, regardless of religion or ethnicity, lauding the “patriotic role of Armenian Syrians who embody the values and meanings of citizenship, belonging, and national unity in the face of adversity.”

The Syrian president called on all Syrian-Armenians who have left the country during the tensions there to return to Syria “and rebuild their homes and workplaces,” assuring that the Armenian community of Syria will continue to enjoy the government’s support.

The Catholicos was accompanied to the meeting by Aleppo Prelate Archbishop Shahan Sarkissian; Lebanon’s Tourism Minister Avedis Kitanian; the Armenian members of the Syrian Parliament Nora Arisian and Zhirayr Reyisian; member of Catholicosate Executive Council Hrach Hagopian; member of the Aleppo Prelacy’s Executive Council Garo Youzbashian and his staff bearer Abbot Hovakim Banjarjian.

Belgian lawmakers call for Artsakh’s participation in peace talks

BRUSSELS—A group of Belgian lawmakers called for Artsakh’s participation in the Karabagh peace talks. In a statement issued on the 25th anniversary of the Karabagh cease fire, the group of mainly French-speaking legislators from Belgium, who are part of the Artsakh Friendship Group of the Flemish parliament, also lamented at the fact that there has not been any tangible progress in the talks.

“The Agreement of May 12, 1992 put an end to the bloody war unleashed against the people of Artsakh who struggled to live free and in dignity in their ancestral homeland. The fragile peace established by the Agreement prevented further human losses and laid the foundations for peace talks aimed at finding a just and lasting solution to the conflict,” said the statement, which was distributed by the Arstsakh Foreign Ministry.

At the same time, the lawmakers expressed regret that no tangible progress has been achieved toward adopting a comprehen-

sive agreement on establishing lasting peace over the last 25 years, “as evidenced by the resumption of the large-scale hostilities unleashed against Artsakh by Azerbaijan in April 2016.”

“We are convinced that a genuine peace process that bears fruits requires a direct dialogue with the people of Artsakh and the full-fledged participation of the Nagorno-Karabagh authorities — one of the signatories of the Ceasefire Agreement, in the negotiation process,” said the statement, in which the lawmakers stress that the conflict must be resolved peacefully.

“There is no alternative to a peaceful solution to the conflict. Curbing bellicose rhetoric, hate-speech and putting in place confidence-building, such as OSCE investigative mechanism to prevent ceasefire violations, which the Armenian side has accepted, and promoting people-to-people contacts are an essential prerequisite,” added the statement.

Kocharian’s trial begins

Kocharian in court on May 13 (AFP photo)

YEREVAN—A court in Yerevan held the first preliminary hearing in the trial of Armenia’s former President Robert Kocharian and three other former senior officials prosecuted in connection with the 2008 post-election violence in Yerevan.

The hearing on May 13 focused on defence lawyers’ fresh demands for Kocharian’s release from custody pending the outcome of the trial. The ex-president was therefore the only defendant present in the courtroom.

The other defendants are the former presidential chief of staff Armen Gevorgian and retired army Generals Seyran Ohanyan and Yuri Khachaturov. Unlike Kocharian, they are not held in detention.

Kocharian looked relaxed and smiled when he spoke with his lawyers during a break in the court session. At one point he also waved to two dozen supporters who filled the courtroom and chanted “President!”

They afterwards bitterly argued with a man apparently

critical of Kocharian who tried to enter the courtroom. Police officers intervened to stop the altercation from degenerating into violence.

Earlier in the day, Kocharian supporters were angered outside the courtroom by Vardgez Gaspari, a prominent activist who held up a poster saying “Robik murderer.” One of them ripped up the poster while another hit Gaspari with a bottle.

Police officers removed participants of the incident from the building moments later. Gaspari accused them of inactivity.

Kocharian, Gevorgyan, Ohanyan and Khachaturov stand accused of “overthrowing the constitutional order” in the wake of a disputed presidential election

held in February 2008. Investigators say they illegally used Armenian army units against supporters of the main opposition presidential candidate, Levon Ter-Petrosian, who protested against alleged electoral fraud.

All four men deny the charges. Kocharian says that they are part of a political “vendetta” waged by Prime Minister Nikol Pashinyan.

Kocharian’s younger son Levon echoed that claim when he spoke to RFE/RL’s Armenian service in the courtroom. “I believe that the accusations are personal revenge,” he said. “There are many facts which prove what my father says, what our lawyers say and what we agree with.”

Pashinyan was one of the main opposition speakers during the 2008 protests. He subsequently spent about two years in prison for organizing what the former Armenian authorities characterized as “mass disturbances.” Pashinyan has denied interfering in the inves-

Continued on page E2

Faculty at the American University of Armenia have unionized

YEREVAN—Faculty at the American University of Armenia recently formed the AUA Labour Union of the Faculty. The union will serve as a mechanism to protect faculty rights, ensure further equity regarding salaries and contracts, and supplement the other positive steps that have been taken over the past few years at the university.

“This an important precedent for Armenia, especially after the Velvet Revolution,” said Dr. Jenny Paturyan, assistant professor of political science and interim president of the union. “Any healthy society must include a focus on the treatment and rights of workers, which has been lacking in our country for years.”

All faculties at AUA are eligible to join the union. The founding members of AUA Faculty United hope to remedy the lingering Soviet perceptions of

trade unions by providing an example of a more European and American union, dynamic and active in addressing worker concerns. The purpose is partly to serve as a model for other institutions and workers in Armenia.

The AUA union is modeled to some extent on the University of California system, where fourteen unions cover 79,000 employees. Various UC campuses also have specific faculty associations that advocate for instructors and researchers. The unions and associations in the UC system work harmoniously with Faculty Senate. The latter is focused on policies and academics while the former addresses economic and employment interests. Outside the US, such unions exist everywhere from the American University of Beirut to Sweden, where the Swedish Association of Univer-

sity Teachers and Researchers has 21,000 members.

“Armenia is currently building a more just and transparent democracy after many years of stagnation. Institutions like AUA—which is a wonderful place full of high quality faculty and students—should be at the forefront of that change, not just reacting to it,” said Dr. Arto Vaun, assistant professor of English literature and chair of the Faculty Senate. “We welcome our colleagues’ initiative and support the union as an additional component of shared governance and healthy discourse at the university.”

AUA Faculty United has plans to reach out to other universities, sectors, and institutions in Armenia in order to create dialogue and raise awareness surrounding labor issues and workers’ rights.

Armenia’s Foreign Ministry on 25th anniversary of ceasefire agreement

Armenia’s Foreign Ministry issued an announcement on the 25th anniversary of establishment of the Karabagh conflict ceasefire. Below is the complete text of the announcement.

May 12, 2019 marks the 25th Anniversary of the establishment of a ceasefire regime between Nagorno-Karabagh, Azerbaijan and Armenia. The Bishkek Protocol, signed earlier on 5 May 1994 between the Heads of Parliaments of Nagorno-Karabagh, Azerbaijan and Armenia paved the way for the cessation of hostilities and the conclusion of subsequent trilateral ceasefire agreements in 1994 and 1995.

On this 25th Anniversary we reiterate our deep appreciation and acknowledgment of the efforts of the mediators and first of all the Russian Federation, who played a critical role in achieving these agreements. They were subsequently endorsed, and their validity reinforced by the international community, particularly at the OSCE Summit in Budapest in 1994.

The people of Nagorno-Karabagh have manifested their unwavering capacity to defend and counter the devastating aggression by Azerbaijan and the threat of ethnic cleansing and annihilation at the beginning of the 1990s, to establish firm foundations for a democratic society and to freely determine their political, economic, social and cultural development in pursuit of the full realization of their right to self-determination. Armenia has been and remains the guarantor of the security of Nagorno-Karabagh and of its people.

Against the background of continued ceasefire violations by Azerbaijan, and particularly of the aggression against Nagorno-Karabagh in April 2016, the 1994-1995 ceasefire agreements remain valid and constitute the only solid foundation against the use of force and the resumption of hostilities, which will entail devastating consequences for all the people in the region. In their joint statement of 16 May 2016 the OSCE Minsk Group Co-Chairs reiterated their support to and insisted on the importance of respecting the 1994-

1995 ceasefire agreements. Armenia remains committed to firmly respecting the letter and the spirit of the 1994-1995 ceasefire agreements. Furthermore, these agreements remain the backbone of denouncing the use of force and securing a conducive environment for a genuine progress in the negotiations for the peaceful resolution of the Nagorno-Karabagh conflict within the internationally agreed format of mediation by the OSCE Minsk Group Co-Chairs.

The agreements reached in Dushanbe in September 2018 on respecting the ceasefire regime demonstrate the importance of political will in sustaining ceasefire and reducing risks of escalation. There were recent instances of ceasefire violations by Azerbaijan, which resulted in heavy injuries to two soldiers of the Nagorno-Karabagh Defence Army and one soldier of the Armed Forces of Armenia on the line of contact and across border respectively. These deplorable incidents call for recommitment to the respect of the ceasefire regime and its reinforcement. Specific measures, particularly those agreed during the 2016 summits in Vienna and St. Petersburg should be implemented.

The 25th Anniversary of the establishment of the ceasefire regime attests to the validity and sustainability of the trilateral format of the 1994-1995 agreements, and to the importance of full engagement of Nagorno-Karabagh in the resolution process in order to achieve a lasting resolution of the conflict.

This Anniversary is also an encouragement for the renewed commitment of all the parties to the peaceful resolution of the conflict under the auspices of the OSCE Minsk Group Co-Chairs. Armenia remains fully committed to achieving lasting peace, as has been numerously reiterated by the Prime Minister of Armenia Nikol Pashinyan, including during the latest summit in Vienna on 29 March 2019.

Turkey Kurds: The bitter politics of the football pitch

BY CAGIL KASAPOGLU

If ethnic tensions in Turkey are reflected on the football pitch, then Amedspor and their Kurdish following are at the very centre of the field.

The club represents the Kurdish-majority city of Diyarbakir in south-eastern Turkey, about 120km (75 miles) from the Syrian border, with a population of about one million.

Mahsum Kazikci, a passionate member of Amedspor’s “Resistance” fan group, reflects the feelings shared by many fellow supporters when he speaks of the “racism” the club faces.

“There is a saying: ‘We will win by resisting,’” he says.

“When Turks say it, there is isn’t any problem, but Amedspor fans can’t even write it on a banner. Despite this we will never change our personality, our way. We will continue on this path. We are a legal fan club of a legal football team.”

The club was founded in 1990 but in 2014 they rebranded – “Amed” comes from the Kurdish name for Diyarbakir and its surrounding region.

This new name is just one of the reasons behind the pressures they have faced in recent years.

They are a long way from the top of Turkish football – they are not even vying for the top places in the country’s third highest division – but their games are often overshadowed by conflict and confrontation between fans.

That is, when their fans are not banned from attending matches.

I visited Diyarbakir on a sunny Spring Sunday when Amedspor had a home game against Sancaktepe, a team from Istanbul.

None of Amedspor’s supporters were allowed in to watch. The reason for the ban stemmed from a mysterious incident in early March.

Mansur Calar, an Amedspor player, was accused of slashing rival players with a razor blade during a home match with Sakaryaspor, a team from Adapazari, on 2 March.

Sakaryaspor said their players had also been attacked as they inspected the pitch and again during the warm-up.

After the game, on social media, players shared photos of their necks showing scarring. Pro-government media outlets called Calar a “terrorist with a razor blade”.

The Turkish Football Federation banned him for life and imposed a fine of 25,000 lira (US\$4,550). The penalty was later reduced to a 20-match suspension, but he still faces a judicial proceeding.

Calar says he is the victim of “a political campaign against Amedspor”.

“It’s nonsense,” he tells BBC Turkish. “How could a football player possibly bring a razor blade and wound his opponent? It’s impossible.

“It was like a derby for us so yes, I was a bit aggressive. But those scars were made by my nails, not a razor blade. I was taking guitar lessons and my nails were a bit long.”

“Things I did not do went

viral, out of control on social media,” he says, blaming “fake news” for the bans imposed.

“When we go to an away game, the rival team’s supporters chant racist slogans against us,” he adds.

“This is hard to take psychologically. Amedspor are under immense pressure and we struggle under these conditions.”

It is common to see grey wolves at Amedspor’s away matches – it is a symbol adopted by Turkish nationalists. Giant Turkish flags are also waved and slogans such as “Kurds out, terrorists out” and “This is Turkey, not Kurdistan” are shouted.

In 2016, Amedspor executives were beaten by a mob in the capital Ankara after a game against Ankaragucu.

In 2017, Amedspor’s German-Kurdish player Deniz Naki, who had been previously convicted of supporting the outlawed Kurdistan Workers’ Party (PKK) militant group, was banned for life and accused of “spreading separatist and ideological propaganda” through his social media posts.

Amedspor’s chairman, Ali Karakas, draws a parallel between such reactions and the “polarised political atmosphere” in Turkey.

“Football is at the centre of politics in Turkey,” he says.

“Some circles use it as a means to express their political views, as it appeals to large and young masses. And in today’s Turkey, where politicians use a discriminatory tone, that is reflected on the pitch.”

Turkey has a long history of struggle and violence dating back to the 1980s between the PKK and the Turkish security forces. About 40,000 people have been killed since the PKK took up arms against the Turkish state.

While the current AKP government made efforts towards reconciliation after coming to power, the Kurdish-majority south-eastern region of Turkey enjoyed only a few years of peace, between 2012 and 2015.

Since 2015, Diyarbakir and its wider region have been at the centre of another phase of urban warfare between Kurdish militants and security forces.

Between July 2015 and December 2016, Turkey imposed curfews and boosted security in the region, amid political turmoil. PKK militants declared self-rule in many areas, digging trenches and building barricades in the streets. Turkish security forces retaliated with military operations.

According to the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, some 2,000 people were killed in the conflict and more than 355,000 people were internally displaced, escaping the fighting on their doorstep.

In February 2016, as the violence in the region reached its peak, Amedspor players walked on to the pitch holding a giant banner that read “Children Should Not Die, They Should Come to The Match”.

With this slogan, fans and the team were accused of “making terrorist propaganda” and they received a series of penalties. Supporters have been banned from over 60 away games over the past three years. “Security reasons”

were given as justification.

Since then, many of their slogans and banners have been deemed “ideological propaganda”.

When I visited fans at the Resistance club, they were painting a banner in support of Mansur Calar ahead of their next home game, against Sancaktepe.

It read: “Mansur Calar is not alone”. They hoped to get it into the stands where they were not allowed.

But come match day, when I stepped inside the deserted stadium, neither banner nor fans were anywhere to be seen.

Supporters later told me delegates of the football federation had prevented them from displaying it.

“We are legal fans of a legal club that play in the Turkish league,” says Mahsum Kazikci.

“We support our team the same way as other team fans do. And we’ll continue to do that.”

“What shall we do?” asks fan club leader Ramazan Tugay. “If it’s a crime to say: ‘Mothers should not cry but watch their kids play football’, what shall we say? We want to shout for peace in football.”

Similar feelings are expressed by Erdal Akdemir, Amedspor’s Barikat (Barricade) fan club leader.

“We are citizens of this country but we also have distinct a language, culture and identity. We are Kurds and we are Amedspor’s Kurdish fans. Nobody should ignore us,” he says.

The region and its Kurdish identity are seen as “the main reasons for the hostile attitude” the club faces, according to Amedspor’s female fan club leader, Beritan Akyol.

She adds: “We are used to the bans and punishments as these lands are deemed as a potentially criminal region.”

This sentiment is also present around the matches of Amedspor’s women’s team, who play in Turkey’s top division. Fans who are not allowed to watch Amedspor’s male team’s home games often rally behind the women’s team instead.

Complaining about the heavy security presence in a match against the region’s other Kurdish-majority team, Hakkarigucu, Amedspor’s female players emerge from the changing rooms and are heard saying: “What is this, are we going to a war or a football ground?”

Only a few days later, on 23 March, Amedspor manage to get permission for their fans to attend an away game in Istanbul, against Eyupspor. It is only the second away match in over three years where Amedspor supporters are allowed into the stands.

There is again a heavy police presence, the security forces are quite intimidating. But with the fans’ eyes on the pitch, and police officers’ eyes on the fans, chants are heard from the Amedspor stands in support of both teams, rallying behind a message of unity.

“Amedspor – Eyupspor! Hand in hand, arm in arm, both teams unite! Peace in the stadium! Hey, pro-government media, do you hear us? Do you see us chanting for peace?”

(BBC Turkish)

KOCHARIAN..

continued from page E1

tigation, which took a new turn after last year’s “velvet revolution” in the country.

Eight protesters and two police servicemen were killed as security forces quelled the post-election protests on March 1-2, 2008. Kocharian ordered army units into central Yerevan during the violence.

Khachaturov served as deputy Defence minister while Ohanyan was the chief of the Armenian army’s General Staff at the time. Ohanyan has repeatedly denied the army’s involvement in the post-election

political processes.

Earlier this year, Kocharian was also charged with receiving a \$3 million bribe from an Armenian businesswoman, Silva Hambardzumyan. Prosecutors say that Hambardzumyan also paid a separate \$1 million kickback to Gevorgyan. The latter became Armenia’s deputy prime minister after Kocharian handed over power to Serzh Sarkisian in April 2008.

Both Kocharian and Gevorgyan deny the corruption accusations as well.

(Azatutyun.am)

ՀՅԴ ԳԱՆԱՏԱՅԻ ՇՐՋԱՆ
«ԼՈՐԻ-ՋԱՒԱԽՔ» ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄՔ

Միասնաբար ածրապնդելով Հաշմանդանի հրախառնի սպարաբանք

ՀՅԴ ԳԱՆԱՏԱՅԻ ՇՐՋԱՆ
«ԼՈՐԻ-ՋԱՒԱԽՔ» ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄՔ

ԶԵԿՈՒՑԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՆԳԱՆԱԿԱՅԻՆ ՀԱՒԱՔ

Ի ՆՊԱՍՏ ԼՈՐԻԻ ԵՒ ՋԱՒԱԽՔԻ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ

Տեղի կ'ունենայ Մոնթրեալի Հայ կեդրոնի «Ահարոնեան» սրահին մեջ
նոյրբաթ 14 յունիս 2019, երեկոյեան ժամը 9-ին:

Հաաքը ուղիղ կապով պիտի հեռասփռուի Գանատայի Հայ կեդրոններէն ներս:

Օգոստոս 23 - Սեպտեմբեր 6

Միացե՛ք «Հորիզոն»ի 2019-ի Հայաստան-Արցախ-Համշեն-Անի շրջապտոյտին

2019 Սեպտեմբեր 2-ին Ստեփանակերտի մեջ Արցախի մեր քոյրերուն եւ եղբայրներուն հետ միասին տօնենք Արցախի անկախութեան տարեդարձը

Տեսարժան վայրերուն մեջ ընդգրկուած են՝
Դադիվանք, Գանձասար, Սեւանայ լիճ, Քարվաճառի անտառներ...
Այցելութիւն Հայկական Բանակի զօրանոց
Այցելութիւն Անիի պատմական հայկական տաճարներ
Այցելութիւն Համշենի պատմամշակութային վայրեր...

Թոփչք, կեցութիւն, օրական երեք ժում ուտեստեղէն ապահովուած
All Inclusive package

Գին՝ \$3950.00 Double Occupancy | \$4150.00 Single Occupancy Մուտքի վիզաները ներառեալ չեն
Արձանագրուելու համար հեռաձայնել «Հորիզոն»ի գրասենեակ՝ 514 332-3757 թիւին

Կազմակերպութեամբ՝
ՀՅԴ ԳԵՄ "ԼԵՆԻՆ ՇԱՆՔ" ԵՆ "ԲԵԿՈՐ ԱԶՈՒ"
Մասնաճիւղերով

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱՆՈՒԹԵԱՆ
ՆՈՒԻՐՈՒՄԸ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

մասնակցութեամբ՝

ՌՈԼԲԵՆ ՍԱՍՈՆԳԻԻ
ԵՆ ՍԱՄՈՒԷԼ ԵՐԱՆԵԱՆԻ

Մայիս 25, 2019
Ժամը 8:00-ին

Մոնթրէալի Հայ Կեդրոնի մարզասրահէն ներս
3401 RUE OLIVAR-ASSELIN

Մուտքի նուէր՝ 45\$ 12 տարեկանէն վար՝ 25\$

Տոմսեր եւ սեղաններ ապահովելու համար,
հաճեցէք հեռաձայնել՝

ՍԷՐԼԻ ՊԵՏՐԼԵԱՆ 514-629-7682

ՓաթիԼ ԶԻՆԶԻՆԵԱՆ 514-625-4114

Ձեռնարկին հասոյթը պիտի յատկացուի
ՀՅԴ ԳԵՄ-ի Վանաձորի Ճամբարին

Main Media Partner

ANI BAKERY LTD

Middle Eastern Pizza Lahmajoun

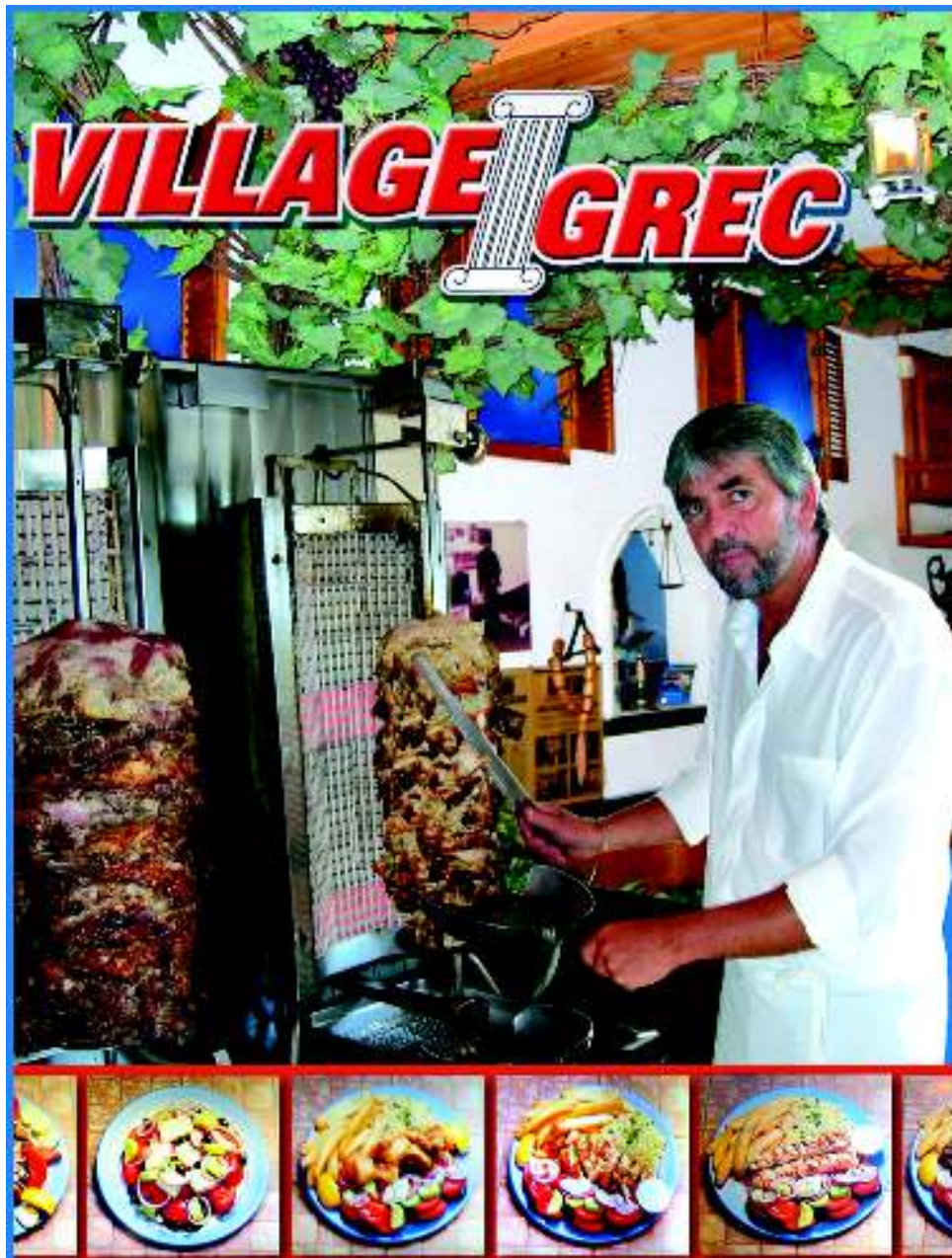
Սեփականատեր՝ Արսեն Տապալադեան

Ուր կը գտնեք հայկական եւ արաբական լահմաճունի տեսակներ՝ փոքր եւ բնական չափերով: Լահմաճունը կը պատրաստենք մեր չափերով եւ յաճախորդներուն պահանջին համաձայն՝ միսը իրենցմէ կամ մեզմէ: Կը պատրաստենք եւ կը ծախենք նաեւ թահինով հաց, պակիրով հաց եւ մենեիշ: Միշտ պատրաստ ենք ձեր ապսպրանքներուն գոհացում տալու ուրախ եւ տխուր առիթներով:

Address: 25 Howden Road, Unit #2, Scarborough, Ontario M1R 3C3 | Phone: (416) 285-7164

Բաց ենք շաբաթը վեց օր, կիրակի մինչեւ կէսօր, Լաք՝ ժամը 2:00 (Երկուշաբթի փակ)

Փորձեցէք եւ
գոհ պիտի մնաք

CONNU POUR LE MEILLEUR SOUVLAKI ET GYRO EN VILLE !
KNOWN FOR THE BEST SOUVLAKI & GYRO IN TOWN!

Special of the day with coffee and dessert
Monday to Friday \$9.95 11am – 4pm
Saturday and Sunday \$10.95 11am - 4pm

4491, boul. Samson, Chomedey, Laval
Tel: 450 681-3333

Dim. à mer. : 11h à 11h Sun. - Wed. 11am - 11pm
Jeudi à sam. : 11h à minuit Thurs. - Sat. 11am - midnight

Les hauts dirigeants d’Arménie et d’Artsakh ont rendu hommage

STEPANAKERT— Dans le cadre des célébrations de la Fête de victoire, de l’Armée de défense et du 27e anniversaire de la libération de Chouchi ont rendu hommage le 9 mai aux héros arméniens tombés pendant la Grande Guerre patriotique et la Guerre de la libération d’Artsakh.

Bako Sahakian, président de la République d’Artsakh, Nikol Pachinian, Premier ministre d’Arménie, Arkadi Ghoukassian, l’ex-président d’Artsakh, l’Archevêque Parguev Martirossian, le primat du Diocèse de l’église arménienne apostolique d’Artsakh et d’autres hauts fonc-

tionnaires des deux Républiques ont visité le Mémorial de Stepanakert et ont incliné des fleurs au pied de la statue dédiée aux morts de la Grande Guerre patriotique et sur les tombeaux des héros tombés pendant la Guerre de la libération d’Artsakh.

Ils ont également déposé des gerbes de fleurs au pied du piédestal du Char- monument et au pied de la statue de Vazgen Sarkissian à Chouchi.

Le président Bako Sahakian et le Premier ministre Nikol Pachinian ont également visité la Cathédrale de la Saint Mère de Dieu à Stepanakert.

(Armenews)

On songe à diminuer les pouvoirs du Premier ministre

EREVAN—Le vice-Président de l’Assemblée nationale Alain Simonian réaffirme l’intention de changer les pouvoirs démesurés octroyés au Premier ministre par la loi.

Pendant le débat sur les amendements de la structure et du fonctionnement du Gouvernement, Ani Samsonian, membre du groupe parlementaire Arménie lumineuse, a rappelé que le Premier ministre actuel, Nikol Pachinian, avait critiqué à nom-

breuses reprises les pouvoirs démesurés du Premier ministre avant qu’il occupe le poste.

«Cette loi changera, l’institut du super Premier ministre, dont on a parlé, ne restera pas tel qu’il existe. C’est ce qui a été, d’ailleurs, déclaré par le Premier ministre», a dit Alain Simonian.

Il a ajouté que le groupe parlementaire «Mon pas» voterait pour le projet de loi.

(Armenews)

Xi Jinping veut financer l’autoroute Nord-Sud en Arménie

BEIJING—Arrivé le 14 mai en Chine pour une visite de travail, le Premier ministre arménien Nikol Pachinian a rencontré le président de la République Populaire de Chine, Xi Jinping. Les deux hommes ont aussitôt échangé sur un certain nombre de dossiers de coopération arméno-chinois.

Le président chinois a affirmé que son pays était intéressé à développer ses relations économiques avec l’Arménie. Il a également rappelé les relations culturelles existant entre chinois et arméniens. Xi Jinping a affirmé: «nous connaissons bien le peuple arménien, nous connaissons les noms d’Aram Khatchatourian, Artem Mi-

koyan, Hovhannès Toumanian. Nous sommes liés par une vision d’avenir commune. Nous sommes très informés sur les événements historiques de l’Arménie. Nous sommes convaincus qu’à l’avenir ne doivent pas se renouveler les faits tragiques dont furent victimes le peuple arménien».

Il a également affirmé que la Chine est prête à réaliser la construction de l’autoroute Nord-Sud traversant l’Arménie ainsi qu’investir dans d’autres projets importants.

Le président chinois a également affirmé que le conflit de l’Artsakh doit être réglé par la seule voie des négociations.

(Armenews)

Les exportations de produits et services ont atteint 38% du PIB

EREVAN—Les résultats de 2018 montrent que les exportations de produits et services ont atteint l’an dernier 38% du PIB de l’Arménie, a déclaré le ministre du Développement économique et des Investissements, Tigran Khachatryan, à l’issue d’une séance du Cabinet.

Il a ajouté que leur part dans le PIB atteindrait 43-45% si la croissance annuelle des exportations atteignait 8-10%. Selon

lui, dans le cadre du programme gouvernemental pour les cinq prochaines années, adopté par le Cabinet, l’exportation de produits et services devrait devenir un moteur de l’économie arménienne. Tigran Khachatryan a également déclaré que, selon les données préliminaires, le montant des investissements nets dans l’économie représentait 18 à 19% du PIB.

(Armenews)

Aram Ier rencontre le président syrien

DAMAS—Le Catholicos de la Grande Maison de Cilicie, Aram Ier, fut reçu durant une heure le 14 mai par le président syrien Bachar El-Assad dans son palais présidentiel à Damas.

L’archevêque d’Alep, Chahan Sarkissian, Avedis Kitanian le ministre libanais du Tourisme et les députés Arméniens du Parlement de Syrie, Nora Arisian et Jiraïr Reyisian, Hratch Hagopian membre du Conseil central national, Garo Youzbachian membre du Conseil de l’Église arménienne (Berio tem) et le père Hovakim Bantcharchthian accompagnaient Aram Ier dans cette rencontre.

Les discussions portèrent essentiellement sur la situation présente en Syrie et les questions liées à la communauté arménienne ainsi que les projets de cette dernière. Aram Ier a remercié le président syrien pour le financement d’une partie de la reconstruction de l’église

arménienne Sourp Karasnats Mangants d’Alep. Aram Ier a rappelé également l’accueil chaleureux dont fit preuve le peuple syrien aux réfugiés Arméniens après le génocide de 1915. Il a souligné l’importance de cette communauté arménienne tant pour l’Arménie que la Syrie sur le plant politique et culturel. Aram Ier a remercié Bachar El-Assad pour le soutien de l’État syrien envers la Cause arménienne.

De son côté le président syrien a souligné le rôle et l’importance de la communauté arménienne de Syrie «citoyens égaux de la nation syrienne». Bachar El-Assad a également affirmé que les Arméniens étaient des citoyens fidèles et travailleurs qui ont contribué largement aux progrès en Syrie. Il a également appelé les Arméniens exilés à revenir en Syrie à continuer à renforcer l’État.

(Armenews)

La mairie de Erevan renonce à augmenter les salaires... pour l’instant !

EREVAN—Le maire de Erevan Hayk Marutian avait dévoilé le 8 mai son projet controversé visant à augmenter considérablement son salaire, ainsi que ceux de ses principaux collaborateurs.

Largement élu sur la liste de la formation «Im Kayl» (Mon pas) de N.Pachinian lors des municipales anticipées de septembre 2018, H.Maroutian, qui doit avant tout sa notoriété à ses prestations télévisées dans des comédies et autres sitcom, succédait au maire républicain démissionnaire Taronian, dont le mandat avait été discrédité, comme l’ensemble de son parti, le HHK, par des affaires de corruption.

Le nouveau maire de Erevan, qui avait créé la polémique il y a quelques semaines en démantelant les cafés aménagés sur le parvis de l’opéra de Erevan, pour le réhabiliter comme

espace vert, n’allait sans doute pas gagner en popularité avec cette augmentation de salaire qui passe, aux yeux de biens des habitants de la capitale dont le niveau de vie ne s’est guère amélioré, pour une compensation officielle, alors que les hauts fonctionnaires de la municipalité ne peuvent plus compter sur les revenus perçus pour des pratiques de corruption que le pouvoir s’emploie à éradiquer. Car ces hausses de salaire, intervenant après des augmentations similaires et tout aussi controversées, que s’étaient octroyées des gouverneurs de régions, sont conséquentes.

En vertu d’un amendement proposé par son cabinet, le salaire mensuel de H. Marutian devait plus que doubler, en passant de 575 000 drams à 1,2 million de drams (2 500\$). Le texte prévoyait des augmentations

également importantes pour ses adjoints et les autres hauts responsables de son équipe municipale. Quant aux fonctionnaires municipaux de rang moins élevé, ils ne verraient augmenter leurs salaires que de 30%.

Dénonçant cette disparité, les deux groupes d’opposition représentés dans le conseil municipal s’étaient empressés de rejeter la proposition d’amendement dès qu’elle avait été rendue publique la semaine précédente. Certains membres du conseil représentant l’alliance majoritaire Im Kayl s’étaient également opposés avec véhémence à ce texte, lors d’une réunion présidée par H.Marutian le 6 mai.

Mais H.Marutian a défendu fermement ses propositions, en faisant valoir que les principaux bénéficiaires en seraient les quelque 1 700 employés de

Suite à la page F2

La corruption serait toujours active dans le secteur arménien de la santé

faits de corruption.

En mars dernier, l’un des adjoints de A.Torosian à la tête du ministère, Arsen Davtian, avait été arrêté pour avoir perçu des pots de vin conséquents d’un directeur d’hôpital en échange d’un soutien financier plus important du gouvernement à son établissement. A.Davtian avait été limogé peu après ces révélations. Une affaire d’autant plus embarrassante pour A.Torosian qu’il s’est engagé publiquement à maintes reprises depuis sa nomination à la tête du ministère de la santé il y a un an, à éradiquer la corruption endémique sévissant dans le système de santé arménien. Il revenait à la charge le 13 mai en soulignant qu’il alerterait les autorités compétentes à chaque fait de corruption dont il aura connaissance.

Le ministre n’a pas manqué de rappeler qu’il était à l’origine de l’arrestation en février de deux responsables du gouvernement accusés d’avoir voulu profiter personnellement des fournitures d’équipements médicaux financées par le gouvernement à trois hôpitaux. Les officiels incriminés occupaient d’importantes positions dans

le Service de contrôle de l’État (SCE), une agence gouvernementale chargée justement de lutter contre les irrégularités financières dans le secteur public. Le chef du SCE, Davit Sanasarian, avait été aussi mis en accusation, mais non arrêté, en avril. D. Sanasarian devait d’ailleurs récuser avec force les accusations de corruption, avec le soutien de nombreux partisans du pouvoir en place.

Revenant au problème endémique des paiements informels — au noir — effectués dans les hôpitaux arméniens, qui ne relèveraient donc pas selon lui de la corruption proprement dite, A. Torosian a indiqué que le meilleur moyen d’y mettre fin serait d’augmenter les salaires des médecins et d’autres membres du corps medical.

«Aucun médecin ne peut se réjouir d’empocher 5 000 drams (10 \$) [ni vu ni connu]», a commenté le ministre en ajoutant : «Ils voudraient plutôt recevoir légalement les 5 000, 10 000 ou 50 000 drams [ainsi perçus] au titre de leurs salaires mensuels, et il est de notre devoir ici de tout organiser en conformité avec la loi».

(Armenews)

L'euphorie a disparu, mais pas l'espoir UN AN APRÈS, COMMENT LES ARMÉNIENS VOIENT-ILS LEUR «RÉVOLUTION»? JOSHUA KUCERA		
 Le 8 mai 2018, Nikol Pashinyan a été élu Premier ministre d’Arménie, mettant ainsi fin à son ascension fulgurante, passant de député d’arrière-ban à leader du mouvement de protestation, à la plus haute fonction du pays. L’Arménie a eu 27 années difficiles depuis son accession à l’indépendance de l’Union soviétique et la «révolution de velours», comme l’appelle Nikol Pashinyan, qui a donné aux arméniens une occasion unique d’optimisme.	 vous ne pouvez pas acheter». Et il a vu ses collègues propriétaires d’entreprise changer leurs mentalités en même temps. «Les personnes qui étaient prêtes à faire beaucoup de choses sous la table, elles étaient prêtes à changer, elles étaient prêtes à s’intégrer dans la nouvelle Arménie», a-t-il déclaré. Néanmoins, il se demande si les choses évoluent assez rapidement. Il a demandé une licence pour garder l’un de ses bars ouvert après minuit et ne l’a toujours pas obtenu. Sous l’ancien gouvernement, la police l’a perquisitionné et l’a fait fermer pour avoir fonctionné au-delà de minuit, et il craint que cela ne se produise. Comme la plupart des autres Arméniens, il n’aimait pas l’ancien régime pour sa corruption. «Ce n’était pas un vrai parti politique, c’était une foule, ils voulaient juste voler beaucoup d’argent. Pashinyan a gagné parce que les gens en avaient marre de ce genre de choses». Maintenant, le nouveau gouvernement compte «beaucoup de jeunes, des gens ouverts d’esprit», a-t-il déclaré. «Ce ne seront pas les mêmes gars de 55 ans au gros ventre, qui boivent et mangent des brochettes toute la journée et ne savent même pas écrire une lettre». Au cours de la dernière année, il a constaté un changement d’atmosphère chez ses amis et clients envers Nikol Pashinyan. «Ce n’est pas comme avant. avant d’être un héros, il était un dieu dans cette ville», a-t-il déclaré. Maintenant, «vous voyez beaucoup des mêmes se moquer de lui en ligne. Ce n’est pas mauvais, mais les gens se moquent de ce type», a-t-il déclaré. «C’était un militant, maintenant c’est un gars en costume et cravate. C’est la différence». «Je veux dire, il est toujours meilleur que quiconque», a-t-il ajouté. «Si je devais choisir, je choisirais ce gars».	 à Erevan. Ses rêves de devenir cinéaste mouraient et il se préparait à abandonner ses études et à déménager à l’étranger. «Il n’y avait aucun espoir d’une nouvelle vie, de changer le pays, de justice», a-t-il déclaré. «Le système éducatif et tout le reste en Arménie étaient corrompus, et pour quelqu’un comme moi, qui voulait faire de l’art, il n’y avait aucun espoir qu’une quelconque porte s’ouvrirait». Puis sont venues les manifestations contre Sargsyan et il a décidé de retourner dans sa ville natale, Gyumri, pour aider à organiser les manifestations. Quand ils ont réussi et que le nouveau gouvernement est arrivé au pouvoir, il a modifié ses plans. «La révolution a créé l’espoir, alors j’ai décidé de rester ici», dit-il. Il est revenu définitivement à Gyumri, a changé d’école (il étudie maintenant la psychologie) et a lancé une ONG appelée Restart. «J’ai senti la responsabilité de faire tout ce que je pouvais pour changer tout le système en Arménie, car le gouvernement ne pouvait pas tout faire». Il a déclaré ne pas se faire d’illusions sur le changement imminent: «Je savais que cela prendrait cinq ans, au minimum, pour que le système malade et pourri développé depuis la chute de l’Union soviétique soit détruit et en crée un nouveau pour faire une nouvelle Arménie». Mais au cours de la dernière année, il est devenu plus pessimiste. Il a vu Nikol Pashinyan retarder des poursuites agressives d’anciens fonctionnaires corrompus — «un an a passé et presque personne n’est en prison» — et affronter une équipe de jeunes en grande partie inexpérimentés. «Je sais qu’avec le temps, ils acquièrent de l’expérience, mais les gens ne peuvent pas attendre», dit-il. «Cette inexpérience éloigne encore plus la nouvelle Arménie. Maintenant, je pense que ce sera 10 ans, 15 ans». En conséquence, il s’inquiète du fait que de nombreux arméniens, en particulier les plus âgés, soient la proie de récits négatifs sur la révolution: «Ils disent que rien n’a changé. Je dis que ça change, mais très lentement». «Je crains que dans un an, dans deux ans, Nikol Pashinyan et son équipe ne soient plus
Un an après, nous avons interrogé les arméniens pour savoir comment leur vie avait changé depuis, leurs évaluations de Nikol Pashinyan et du nouveau gouvernement, ainsi que leurs espoirs et leurs craintes pour la «nouvelle Arménie». L’euphorie d’il y a un an est révolue et les doutes suscités par le rythme du changement est généralisé. Mais même ceux qui ont vu peu de changements dans leur propre vie ou dans l’ensemble de l’Arménie voient encore des raisons d’espérer.		aussi populaires qu’aujourd’hui», a-t-il ajouté. «Et si quelque chose peut être changé, il faut que cela se produise maintenant, car dans un ou deux ans, ce sera trop difficile. De nouvelles forces politiques vont apparaître, les opinions des gens vont changer, Pashinyan va perdre sa popularité. Ils doivent agir maintenant et ils sont très lents».
«IL ÉTAIT UN MILITANT, MAINTENANT C’EST UN GARS EN COSTUME ET UNE CRAVATE»		«VOUS POUVEZ CREUSER ET CREUSER ET CREUSER ET TROUVER UN AUTRE PROBLÈME ET UN AUTRE PROBLÈME»
L’année dernière, lors des manifestations à Erevan, Rudolf Kalousdian, un arménien de la diaspora d’origine française, n’y a pas participé. «Je ne fais pas de politique moi-même, je suis une personne très neutre», a-t-il déclaré. «Je ne crois pas vraiment en un bon politicien». Alors que les protestations gagnaient du terrain, il changea d’avis. «Quand j’ai vu à quel point les gens étaient vraiment unis pour tout ça, j’ai décidé de m’inscrire aussi». Rudolf Kalousdian, 36 ans, est un rocker tatoué qui exploite une chaîne de bars populaires à Erevan. Il voit le nouveau gouvernement à travers les yeux d’un petit homme d’affaires. Les taxes et les droits de licence qu’il a payés ont augmenté au cours de la dernière année et, bien que le gouvernement ait proposé un nouveau plan visant à éliminer les taxes sur les petites entreprises, M. Kalousdian craint que ses revenus ne soient trop élevés pour bénéficier de la pause. «Je paie en impôts ce que je paie en loyer. Cela n’a aucun sens: les impôts sont très très élevés», a-t-il déclaré. Mais la corruption qui sévissait jadis dans les petites entreprises a disparu, a-t-il déclaré: «C’est bien que nous travaillions plus comme des pays occidentaux, tout est en ordre. Rien n’est caché. À l’époque, il y avait beaucoup de corruption pour accélérer les choses. Maintenant, ce n’est pas comme ça,		racine des problèmes. Je pense n’avoir jamais su que la bureaucratie d’État pourrait être aussi lente et que pour résoudre le problème systémique, il me faudra plus de temps que prévu». Elle dit avoir constaté que, depuis l’ère euphorique qui a immédiatement suivi l’arrivée du nouveau gouvernement au pouvoir, les attentes vertigineuses de nombreux arméniens n’ont pas été satisfaites. «Le niveau d’enthousiasme a diminué dans le public et je comprends», dit Anapiosyan. «Surtout dans le domaine de l’éducation, il faut des années, des décennies pour que tout changement se produise. Et nous avons besoin de ces changements stratégiques fondamentaux ainsi que de petits gains rapides que le public peut voir». Certaines de ces solutions rapides seront populaires: le gouvernement a déjà alloué des fonds pour augmenter les effectifs préscolaires, avec un objectif cible pour 70% des enfants en âge préscolaire d’ici trois ans. Le gouvernement s’emploie également à améliorer l’enseignement professionnel pour mieux répondre aux besoins des employeurs et à mettre en place un système d’enseignement supérieur de type américain associant recherche et enseignement. Mais d’autres réformes ne vont pas non plus passer à côté : environ 35 000 enseignants sont employés dans le pays et il en faut seulement 25 000. Le ministère élabore actuellement un programme de test pour mesurer les compétences des enseignants et éliminera ceux qui ne répondent pas aux critères. Ce processus débutera en septembre et «nous allons commencer à laisser les gens partir en 2021», dit-elle. «Nous allons être très impopulaires parmi ces familles.» Elle pense que cela portera ses fruits et que, finalement, «nous pouvons changer le système lui-même pour servir la vision du pays que nous voulons avoir dans 10, 15 ou 20 ans».
		*) Joshua Kucera est l’éditeur Turquie/Caucase chez Eurasianet et l’auteur de The Bug Pit.
		(Eurasianet.org)

MAIRIE..

suite de la page **F1**

l’administration municipale. Magnanime, il précisait qu’il aurait bien voulu garder son propre salaire inchangé, mais que la loi ne l’y autorisait pas. Quant aux disparités dans les augmentations dénoncées par l’opposition, le maire de Erevan les justifiera en en appelant aussi à la législation en vigueur, qui les autorise.

L’ancien comédien déci-

dera malgré tout de retirer le texte controversé de l’ordre du jour de la réunion du conseil municipal au cours de laquelle il devait être discuté et voté. «Je voudrais que tout le monde soit convaincu de la nécessité de ce genre de mesures... Nous en débattons et informérons la population avant de revenir devant cette audience», déclarait le maire devant les membres du

conseil municipal contrôlé par Im Kayl.

Davit Khazhakian, un leader du groupe d’opposition Luys, a, à cette occasion, accusé une fois encore H.Marutian de mauvaise gestion, en en faisant porter au-delà la responsabilité à Nikol Pachinian. D.Khazhakian en voulait notamment pour preuve l’aggravation de la situation pour ce qui concerne la collecte des déchets et ordures dans la capitale.

Le maire âgé de 42 ans a récusé les accusations de «populisme» portées contre lui, et déclaré qu’il lui fallait plus de temps pour régler «un problème qui attend sa solution depuis 20 ans».

Invokant un lourd passif, H.Marutian a ensuite martelé que la municipalité de Erevan était «l’institution la plus corrompue d’Arménie» lorsqu’il en a pris la charge en octobre 2018 après la victoire de Im Kayl à des élections marquées par

une forte abstention. «Je puis vous assurer que la corruption systémique qui régnait dans les bureaux de la mairie n’existe plus», ajoutait le maire, qui semble bien décidé à revenir à la charge avec ses propositions de hausse des salaires, qui sont présentées comme un antidote à la corruption, ou en tout cas comme l’un des moyens d’endiguer les tentations de corruption chez les fonctionnaires qui y ont pris goût.

(Armenews)

ՈՍՏԱՅՆ

«... կու գամ ու կ'երթամ, վիստեղու չէ» Ա.

— Ինչի՞ մասին պիտի գրես այս շաբաթ,— հարց տալով եկաւ քովս տնկուեցաւ, գիտէ՞ք ով։

— Մուսա՛յ, ճիշտ ասեմին եկար, ես այլ քեզ պիտի կանչէի, որ նոյն հարցումը ե՛ս ուղղեմ քեզի։ Դո՛ւն ըսէ, ի՛նչ գրեմ, ինչի՞ մասին, որ կրկնութիւն չըլլայ, միշտ արծարծած հարցերէս մէկը չըլլայ...

— Գիտեմ, որ առանց ինծի ալ կրնաս դուն նիւթ մը ճարել, բայց ինչո՞ւ չխօսիս հիասթափութիւններո՛ւդ մասին։ Չե՞ս ունեցած յուսահատական պահեր, երբ բան մը քու ակնկալած ձեւովդ չէ եղած, ճիգերդ ի դերեւ են ելած, կամ մարդիկ քեզի հետ վարուած են անարդար, անպատշաճ կամ պարզապէս ոչ սպասածիդ համապատասխան։

— Եղած են, եղած են ի հարկէ, բայց գիտես նաեւ, թէ ես կարեւորութիւն չեմ տար ու չեմ տուած։

— Կարեւորութիւն չես տուած, շատ բարի, սակայն չե՞ս ազդուած, չե՞ս նեղուած։

— Պէտք է խոստովանիմ, որ մէկ օրէն միւսը չէ, որ սկսած եմ կարեւորութիւն չտալ։ Հետզհետէ սորված եմ ատիկա, որպէսզի չյուսահատիմ, չընկրկիմ։

— Այդ մասին գրէ։ Ինչպէ՞ս եղած է, որ յաղթահարած ես այդ յուսահատութիւններդ։

— Մուսա՛յ, շատ մեծ նիւթ մը կը բանաս։ Ի՛նչ յիշատակներ պէտք է ետ գան, տողանցեն մտքիս պաստառին վրայ, որպէսզի գրեմ այդ մասին։

— Աւելի՛ լաւ, հետաքրքրական բաներ մէջտեղ պիտի ելլեն։ Ըսէ՛, ուրեմն, կրնա՞ս վերյիշել կեանքիդ հիասթափման կամ յուսահատման առաջին դէպքերը։

— Պէտք է վերադառնամ դպրոցական օրերուս։

— Աքանչելի՛։ Այդտեղէ՛ն սկսէ։

Պիտի չխօսիմ մրցակիցներէս հարիւրի վրայ կէս նիշ մը պակաս ստանալու ատեն զգացած նեղութիւններու մասին։ Հիմա կը ժպտիմ, նոյնիսկ կը խնդամ ես իմ վրաս, երբ այդ պահերը կը մտաբերեմ։ Սակայն դպրոցական օրերէս չեմ մոռնար հինգ դէպք, որոնք յիշողութեանս մէջ արձանագրուած մնացիւ են։

Առաջինը՝ գրչատուփի մը պատմութիւնն է, որուն մասին օրին գրած ալ եմ։ Կաղանդի կամ Զատիկի հանդէսի մը ատեն էր, վիճակահանութենէ գրչատուփ

մը շահեր էի։ Դասընկերս, սակայն, որ այդ շահող տոմսը ի՛նք ինծի տուած էր, չեմ գիտեր իրարու տո՞մս էինք փոխանակած, թէ՛ ինչ, պահանջեց, որ գրչատուփը իրե՛ն տամ։ Բնականաբար մերժեցի։ Վէճ ծագեցաւ, եւ մեր ուսուցիչը գրաւեց գրչատուփը, մինչեւ որ, արձակուրդէն ետք, հարցը լուրջ քննութեան ենթարկուէր... Բայց յուսախաբուութիւնս այն չէր, որ աղուոր գրչատուփէ մը պիտի զրկուէի, այլ այն, որ դասընկերս միտքը կը փոխէր, երբ արդէն համաձայնաբար մէկը միւսին տոմսը առած էր։ Անարդար կը գտնէի նման կեցուածքը։

Երկրորդը «գողութեան» պատմութիւն մըն էր։ Այս մէկը շատ ազդած է վրաս։ Այն ատեն սակառներով մեր ճաշը կը տանէինք մեզի հետ։ Սակառները կը յանձնէինք տնտեսուհի մայրիկին, որ կէսօրէն քիչ առաջ տաքցնէր ու ճաշասրահին մէջ իւրաքանչիւրիս համար ճշտուած տեղը գետեղէր մեր ուտելիքները։ Մայրս սակառիս մէջ կը դնէր նաեւ փոքր սանտուիչ մը կամ քաղցրաւենիք մը, որ արձակուելու ատեն ուտեմ, որպէսզի մինչեւ տուն հասնիլս ստամոքսս պարսպ ըլլալուն համար չբողոքէ։ Օր մըն ալ նկատեցի, որ այդ «նախընթերք» չկար։ Մտածեցի, որ մայրս մոռցած ըլլալու էր։ Սակայն երբ նոյնը կրկնուեցաւ յաջորդ օրերուն, մտահոգուեցայ։ Տնտեսուհին մեր սակառները կը հանէր ու ճաշարանին պատին տակ կը շարէր, որպէսզի մենք ալ զանոնք վերցնենք դպրոցէն մեկնելէ առաջ։ Սակայն պէտք է աւելցնել, որ, ցաւօք, դասակարգային բաժանում մը կար դպրոցին մէջ։ Բոլորս չէ, որ սակառներով կու գայինք։ Կարեւոր թիւ մը աշակերտներ՝ «ձրիները», դպրոցին կողմէ կը կերակրուէին, եւ անոնք «նախընթերքի» նման բաժին չունէին։ Որոշեցի գիտնալ, թէ ո՛վ կ'իւրացնէր սակառիս մէջինը։ Եւ ծածուկ հսկողութիւն հաստատեցի ու սպասեցի, որ «գող»-ը բռնեմ։ «Մեղաւորը» չուշացաւ։ Չկրցայ բան մը ընել։ Աւելի ճիշտ՝ չուզեցի, երբ տեսայ, թէ ո՛վ էր ան։ Գիտէի, թէ որքա՛ն չքաւոր ընտանիքէ կու գար։ Հիասթափութիւն կոչեմ, թէ՛ ինչ։ Ինչո՞ւ այս տեսակ անհաւասարութիւններ կային աշխարհի վրայ։

Երրորդ դէպքը տարբեր իրողութեան մը վրայ կը բանար աչքերս։ Ես հպարտօրէն գօտիէս կը կախէի եռագոյն փակակալ մը, որ կնքահայրս նուիրած էր ին-

ծի։ Ի՛նք ալ կը շինէր այդ փակակալները։ Սակայն եռագոյնին հանդէպ այդ օրերուն բոլոր հայերը չէ, որ նոյն զգացումները կը բաժնէին։ Մեր տնօրէնն ալ օր մը քովը կանչեց զիս ու թելադրեց, որ դպրոցին մէջ չկրեմ այդ եռագոյն փակակալը։ Ասիկա ինծի համար հարուած մըն էր, որ մեծ ցաւ պատճառեց։ Թերեւս քանի մը օր ենթարկուեցայ այդ «հրահանգին», սակայն վերստին սկսայ զայն կրել, եւ պարոն տնօրէնն ալ, որ կը սիրէր զիս, ու այդ սէրը փոխադարձ էր, չկրկնեց իր «թելադրութիւնը»։ Այս պատմութիւնը ունի շատ յուսադրիչ շարունակութիւն մը, որուն մասին նոյնպէս գրած եմ այլուր։ Մեծի տանն Կրիկիոյ կաթողիկոսի ընտրութեան օրերուն էր։ Ամենայն հայոց կաթողիկոս Վազգէն առաջինն ալ եկած էր փորձելու, որ չյաջողի Զարեհ Փայասլեան եպիսկոպոսի կաթողիկոս ընտրութիւնը։ Փորձը չյաջողեցաւ, սակայն այդ առթիւ Լիբանանէն ետք կամ առաջ Գահիրէ եկաւ Վազգէն Ա. ու մենք պատեհութիւնը ունեցանք վայելելու իր ներկայութիւնը մեր վարժարանին մէջ։ Երբ աջահամբոյրի կարգը հասաւ ինծի, Վեհափառը նկատեց եռագոյն փակակալս ու զայն ափին մէջ առնելով ըսաւ՝ «ասիկա լա՛ւ պահէ»։ Տնօրէնիս ինծի պատճառած յուսախաբութիւնը ամբողջութեամբ պիտի մոռցուէր. Վեհափառը արդարացուցած էր «անհնազանդութիւնս»։ Եւ ըսել, թէ տակաւին շատ հեռու էինք 1991 թուականէն...

Չորրորդ դէպքը ձեւով մը առնչուած է երրորդին, եւ այդ առթիւ զգացած յուսախաբութիւնս ամբացուցած է մէջս ազգային ծառայութեան հակումս։ Դպրոցական օրերուս մաս կը կազմէի ՀՅԴ Պատանեկան միութեան, աւելի ճիշտ՝ Երիտասարդական միութեան պատանեկան Հայդուկ խումբին։ Շատ կը սիրէի մեր հաւաքոյթները շաբաթ երեկոյեան։ Այդ օրերուն որոշուեցաւ, որ խումբը երկսեռ դառնայ, ու անդամներուս պարտականութիւն տրուեցաւ նոր անդամներ գտնել, բազմացնել մեր թիւը։ Ես ոգի ի բռին սկսայ համոզել դասընկերներս ու դասընկերուհիներս, որ գան, մաս կազմեն մեր խումբին։ Եւ պէտք է ըսել, որ մեր ճիգերը

ՈՍՏԱՅՆ... Ծար. էջ 8

ՎՐԷԺ-ԱՐՄԷՆ
(շար. 1)

RITA BAGHDASSARIAN Conseillère en Sécurité Financière Revenu Garantie Viager COMPTES D'ÉPARGNE LIBRE D'IMPÔT (CELI) • CRÉATION D'HÉRITAGE • REER, FERR, RENTE RETRAITE • PLAN D'ÉDUCATION-REÉÉ • ASSURANCE-VIE & HYPOTHÉCAIRE • ASSURANCE SALAIRE & COLLECTIVE • ASSURANCE DE PARTENARIAT 3820, boul. Lévesque Ouest, Bureau 101, Laval Qc. H7V 1E8 Tél.: (450) 973-2822 • (514) 884-1117 • Fax: (450) 973-2262 ritabagh@yahoo.com	VIZUALIS optométriste DR SHANT DONABEDIAN Centre d'Achat Fairview - Fairview Mall Pointe Claire 514 695 2555 - VIZUALIS.CA	 Danièle Papazian, MSc. Courtier immobilier C 514.234.6799 dpapazian@remax-quebec.com www.remaxducartier.com 1290, rue Bernard Ouest, bureau 100 Outremont Qc H2V 1V9 T 514.271.2131
 Cabinet en assurance de dommages et de services financiers Ապահովագրական գրասենյակ KRIKOR ABRAKIAN VAHAN MATOSSIAN 970 Montée de Liesse, suite 306, Saint-Laurent, Qc. H4T 1W7 T: 514.903.3999	 BOURQUE KABABEJIAN NOTAIRES NOTAIRES ET CONSEILLERS JURIDIQUES <i>Un rendez-vous avec le savoir-faire</i> GEORGE KABABEJIAN, LL.B., J.D., D.D.N. NOTAIRE ET CONSEILLER JURIDIQUE 465, RUE SAINT-JEAN BUREAU 801 MONTRÉAL, QUÉBEC H2Y 2R6 TÉLÉPHONE : 514 842-4181, POSTE 248 FAX : 514 842-6808 /BKNOTAIRES	 JACOB & JACOB BODY SHOP CAS D'ASSURANCES 6280 St. Jacques, Montréal, Québec, H4B 1T6 Tél: (514) 484 - 7945 Fax: (514) 484 - 2487 jacobautobody@bellnet.ca www.carrosseriejacobetjacob.ca
  Elie Berberian Courtier immobilier / Real Estate Broker C 514.519.3543 B 514.333.3000	 KORONA JOAILLIERS • 1964 • JEWELLERS Daniel Torosian 3933 St Martin O. Coin Curé-Labelle Laval, Qc. 514-274-5555 450-688-5515 korona.ca	KRIKOR MAROUNIAN RLU Independent Financial Security Broker Life Insurance • Disability & Critical Illness Insurance Group Insurance • Pension Plans Travel/Visitor Medical Insurance 11820 General Giraud Montreal, QC H4J 2H6 krikormar@gmail.com Res: (514) 332-7021 Fax: (514) 332-7376 Cell: (514) 927-2666
FIVE STAR ELECTRIQUE CINQ ÉTOILES SPECIALIST IN DECORATIVE GARDEN LIGHTING RESIDENTIAL-COMMERCIAL BEDROS NALPATIAN 442, LA RIVIÈRE, LAVAL, QC. TEL: 514-497-5155 FAX: 450-689-3997 E-MAIL: ELECTRIC.FIVESTAR@GMAIL.COM	 CENTUM™ Microcap Wealth Solutions Inc. License # 12147 Mortgage programs for new comers to Canada New purchases Refinancing Second mortgages Self employed Low credit score Access to top lenders including private lenders 416.662.6650 cell centum.ca/sosie_demeresian SOSIE DERNERESSIAN MORTGAGE AGENT LICENCE #M12001830 716 Gordon Baker Road, Unit 204A, Toronto Ontario M2H 3B4	 ALINE BEKEREJIAN NOTAIRE - NOTARY 180, rue Fleury ouest Montréal, Qc, H3L1T5 T 514.382.7222 F 514.381.1818 aline.b@notarius.net www.abnotaires.com

Ի յուշ Յարութիւն Յարութիւնեան

Ստորեւ կը ներկայացնեմք 6 Մա–յիս 2019–ին, Մոնթրէալի Սուրբ Յակոբ Առաջնորդանիստ Մայր եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցած Յարութիւն Յարութիւն–եանի թաղման արարողութեան ընթաց–փին կարդացուած կենսագրականը.

Յարութիւն Յարութիւնեան ծնած է 1935 Փետրուար 16–ին, Պէյրութ, Լիբա–նան, էվէրէկցի ծնողներէ։

1946–ին ծնողքին հետ տեղափոխ–ուած է Հայաստան։ 13 տարեկանին կորսնցուցած է իր հայրը եւ իր ուսերուն վրայ առած է մօրն ու քորՆը խնամակա–լութիւնը։

Աշխատանքի կողքին, Յարութիւն շարունակած է իր ուսումը՝ յաճախելով գիշերային դպրոց, զոր աւարտած է գե–րագանց արդիւնքներով։ Անոնք ըն–տանեօք ճաշակած են Ստալինեան դժնդակ օրերու տառապանքը իրենց սկզբնական բնակավայր՝ Ախտա գիւղին ու ապա Երեւանի մէջ։ Հակառակ այս բոլորին, իր առած քայլերը յաջողու–թեամբ պսակուած են շնորհիւ իր լաւա–տեսութեան ու յամառ աշխատանքին։

22 տարեկանին կազմած է իր ըն–տանիքը՝ ամուսնանալով իր սիրելի կո–ղակից Աստղիկ Օհաննէսեանի հետ։ Անոնք կազմած են ուրախ, տաքուկ եւ հայատրոփ ընտանեկան բոյն մը եւ բախտաւորուած 3 աղջիկ գաւակնելով. Անահիտ, Արմինէ եւ Գայիանէ։ Եղած է անսակարկ նուիրեալ իր ընտանիքին, նոյնիսկ իր մեծ մայրը Պոլիսէն բերել տուած է, որպէսզի միասին ապրին հայ–րենիքին մէջ։ Կը սիրէր մշակութային կեանքն ու հետաքրքրուած էր այլ ժողո–վուրդներու բարքով ու կենցաղով։ Այդ պատճառով իր կողակցին ու աղջիկնե–րուն հետ կատարած է բազմաթիւ ճամ–բորդութիւններ դէպի Ռուսիա, Վրաս–տան, Արեւելեան Եւրոպա եւ Լիբանան։

Իր ասպարէզին մէջ տիրացած է բարձր պաշտօններու եւ 1970–ականնե–րուն ատանձնած է Երեւանի մեծ գործա–րանի մը կահոյքի բաժնի ընդհանուր պատասխանատուութիւնը։ Երբէք չէր պարծենար իր յաջողութիւններով, այլ այդ համեստ, հեզ ու սակաւախօս հայ վարպետը կը հրճուէր, երբ հասնէր իր շրջապատին եւ ընկերներուն կարիքնե–րուն խորհրդային ժամանակաշրջանի գրկանքի տարիներուն։

Ազատութեան բացակայութիւնն

ՈՍՏԱՅՆ... Սկիզբը էջ 7

ապարդիւն չանցան, 10–12 հոգիէն հասանք 60 հոգիի, ու մեր հաւաքոյթներն ալ աւելի յաջող դարձան։ Ընկերներէս մէկը, սակայն, չընդառաջեց։ Երբ խօսեցայ իրեն, ըսաւ ծնողքիս հարցնեմ, եւ յաջորդ օրը եկաւ յայտնելու, թէ հայրը իրեն բացատրած էր, թէ իրենք այդ տեսակ բաներու չեն հաւատար, չեն ուզեր որ ինքն ալ մաս կազմէ մեր խումբին։ «Այդ տեսակ բաները» Հայ դատն էր, մեր ազատագրական պայքարը, ֆետայիները, որոնց շուշնջով կը դաստիարակուէինք Հայդուկ խումբէն ներս։ Ուրմնն այդպիսի հայեր ալ կրնային ըլլալ, կ’անդրադառնայի։ Կրնային ըլլալ... Այս հիասթա–փութիւնս իր վերջնական անհետացման փուլին հասաւ աւելի քան 65 տարի ետք՝ 2018 մայիս 28–ին միայն, երբ ազգովի՛ն նշեցինք Հայաստանի Հանրապետութեան հիմնադրութեան 100–ամեակը...

Հինգերորդ դէպքը արդէն տարբեր ոլորտի մը մէջ կը մտնէ։ Հասած էինք մեր վարժարանի աւարտական՝ բարձրագոյն նախակրթարանի վերջին կարգը, որմէ ետք ստիպուած էինք ձգել մեր վարժարանը եւ երկու տարի օտար դպրոց յաճախել՝ երկրոր–դական ուսման մեր վկայականը ստանալու համար։ Մեզի խոստացուած էր, որ պիտի բացուէին վերի երկու կարգերը եւս, ու մենք պիտի կարենայինք մէր իսկ վարժարա–նէն ստանալ մեր վկայականը։ Սակայն այդ օրերու քաղաքական իրավիճակը, այսպէս կոչուած «Սուէզի պատերազմը» պատճառ հանդիսացաւ, որ պատասխանատու մար–մինները հրաժարին այդ ծրագրէն։ Մենք կազմակերպուեցանք, անցայ դասընկերնե–րուս գլուխը, ու նամակ գրեցինք, պահանջեցինք, որ խոստումը յարգուի, չգրկուինք յաւելեալ երկու տարի եւս մեր ստանալիք ազգային դաստիարակութենէն՝ մեր սիրա՛ծ վարժարանին մէջ։ Ի դուր։ Ձայն բարբառոյ յանապատի... Ձախողեցանք, թէեւ մեզմէ քանի մը տարի ետք հաստատուեցան այդ կարգերը, բայց մենք արդէն համալսարանի դռները հասած էինք։ «Հասարակական կեանքիս» առաջին յուսախաբութիւնը...

— Բայց վստահբար ուրիշ հիասթափութիւններ եւ յուսախաբութիւններ ալ ու–նեցած ես այդ հասարակական կեանքիդ ընթացքին, — յարեց մուսաս, որ մինչ այդ լո՛ւււ կը հետեւէր գրածիս։

— Ձգէ՛, որ այդ մասին ալ յաջորդիւ պատմեմ, մուսա՛յ։

ու շարունակական կաշկանդումները, սակայն, սկսած էին առօրեայ մտահոգու–թիւններ դառնալ։ 1980–ին, ի վերջոյ, պայմանները ստիպեցին, որ ընտանեօք գաղթեն Գանատա, ուր ան հաստատ–ուեցաւ անտրտունջ՝ յարմարելով կեանքի նոր պայմաններուն։ Հիմնեց իր անձնա–կան փոքր ձեռնարկութիւնը, զոր պահեց մինչեւ իր կեանքի վերջին շաբաթները։ Ինչ գործի որ ձեռնարկէր, բոլոր ուժերը կը ներդնէր ու այդ պատճառով ալ կը յաջողէր։

Մեծ ուրախութեամբ ամուսնացուց իր աղջիկները եւ բախտաւորուեցաւ 6 թոռնիկներով, որոնք հանդիսացան իր «աչքի լոյս»երը։ Անոնցմով կը հրճուէր, անոնց յաջողութիւններով կը հպարտա–նար եւ կ’ըսէր, որ անոնցմով իր կեանքը կ’իմաստաւորուէր։

2015–ին անողոք հիւանդութիւնը բոյն դրաւ իր մարմնին մէջ, 2017–ին կորսնցուց իր կողակիցը եւ, հակառակ իր բոլոր ցաւերուն ու անհանգստութեան, մնաց կանգուն մինչեւ իր կեանքին վեր–ջին օրերը։

Յարութիւն Յարութիւնեան աչքե–րը փակեց 1 Մայիս 2019–ին, Աշխատա–ւորներու տօնին օրը։

Հանգուցեալին դուստրն ու փե–սան՝ տէր եւ տիկին Յակոբ, Անահիտ Տէր Խաչատուրեան ստացած են ցաւակ–ցալիքը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթո–ղիկոս ՆՍՕՏՏ Արամ Ա. Կաթողիկոսին, Գանատայի Հայոց Թեմի առաջնորդ Տէր Բարգէն Արք. Չառեանի եւ Հայաս–տանի Հանրապետութեան երրորդ նա–խագահ Սերժ Սարգսեանի կողմէ։

Խաւարին մէջ խոյացող դաշնակցական աներեւելի ասուպ մը եւս խամրեցաւ (Ընկեր Յակոբ Քէլէշեանի յիշատակին)

Ստորեւ կը ներկայացնեմք 4 Մա–յիս 2019–ին, Քիչընըրի մէջ (Գանատա), ընկեր Յակոբ Քէլէշեանի թաղման արա–րողութեան ընկեր ժան Հալլաճեանի կողմէ արտասանուած դամբանականը.

Արդարօրէն Հրաչ Փափազեաննե–րու (Մուհամմէտ Ալի) յետնորդներու կարգին կը դասուի ընկ. Յակոբ Քէլէշ–եան։ Ընկ. Յակոբ այդ ժառանգութեան ջահը առկայծ պահող տենդագին մաքա–ռողներէն էր։ Հանրածանօթ էր ԽԱԼՖԱ մակդիրով, որ շուկայական բառամթեր–քով վարպետի տեղակալ կը նշանակէ։ Սակայն, բառարանային հասկացու–թեամբ, այդ մակդիրը այլ իմաստով ալ կը ներկայանայ, այս անգամ որպէս յետ–նորդ, որ աւելի կը յարմարէր իր նկա–րագրին, որովհետեւ էապէս ներշնչուած էր Հրաչ Փափազեաններու կերպարով ու անոնց հետեւութեամբ գործեց ու ընծա–յաբերեց։

Խաւարին մէջ գործեց՝ լուսարձակ–ներէ հեռու, հոգիները կռնող դաշնակ–ցական անկեղծ գինուորի վայելչու–թեամբ, ու իր կենցաղովը եւ վարքովը ցուցաբերեց համեստութիւն ու տենդա–գին ընկերասիրութիւն։ Զինք երբե՛ք չտեսանք բեմահարթակի վրայ. նախընտ–րեց գործել շողշողուն մթնոլորտներէ հե–ռու, քուլիսներու ետին, անձայն, բայց ազդու ու ժիր։ Աչքառու խանդով ու խի–զախութեամբ, սիրահար մը գրկելու ուժգնութեամբ, ջերմօրէն փարեցաւ ծայր աստիճան նրբութիւն պահանջող յանձ–նառութիւններու եւ դաշնակցական կեն–դանի գործի բուքուբորանին ընծայաբե–րեց իր լուման։ Ծարտարութեամբ ու կա–տարեալ բժախնդրութեամբ ի կատար ածեց իրեն վստահուած բոլոր յանձնա–ռութիւնները, առանց մեծ ու փոքր գոր–ծի ստորաբաժանման։

Ընկ. Յակոբ դաշնակցական մարդու կազմաւորման գործընթացին զգալի ներդրում բերաւ, ազդեցութիւն ունենա–լով շատերուն վրայ, յղկելով անոնց մէջ «պինդ» դաշնակցականը։ Այդ գործըն–թացին մէջ թելադրեց դաշնակցական գործին հանդէպ ըլլալ ճշգւպահ, բժախնդիր, յատկապէս կուսակցական դանձին հետ խնայողութեամբ վարուելու ունակութիւն սերմանեց ու դժուար կա–ցութիւններէ սառնասրտութեամբ ելք ուրուագծելու ձեւերը մատչելի դարձուց իր գործակիցներուն։ Յուշեց նաեւ, թէ ինչպէս պէտք է խորհրդապահական հար–ցերը բժախնդրօրէն պահպանել ու դա–նոնք անթեղել անհասանելի անկիւն մը՝ դաշնակցականի հոգիին խորքը։

Այլ ժամանակներու ու պայմանե–րու ներքեւ, երբ դերերը շրջուեցան եւ այս անգամ դաշնակցական գործի թելադրան–քը ընկալողի հանգամանքով ներկայա–ցաւ, Սպաղանաց Մակարի վեհութեամբ ու արիութեամբ, Բալապելի Կարապետի բարձր գիտակցութեամբ ու հայ ֆետայիի կուռ կարգապահութեամբ իւրացուց փո–խանցումները ու ամէն ճիգ թափեց ճար–տարութեամբ ու պատուով ի կատար ածե–լու «Դաշնակցութեան հրամանը»։

Իր ֆիզիքական մանրակազմ կեր–պարին ու խոհական, անաղմուկ նկա–րագրին պատճառով, իր մէջ աճող արիութեան չափը ոմանք կը թերթաւա–հատէին։ Սակայն իր մէջ ցայտող յան–դուգն դաշնակցականի լաւան միշտ կը ժայթքէր կենդանի գործին ընդմէջէն։ Այդ մէկուն փաստը տուաւ, նոյնիսկ իր հիւանդութեան շրջանին, երբ քաջու–թեամբ դիմակալեց իրեն վիճակուած ճա–կատազիրը, մերժելով գիտական–բժշկա–կան որեւէ միջամտութիւն։ Ինչպէս յա–րիր էր իր պահուածքին, իր վերջին խնդրանքով պահանջեց նոյնիսկ մահ–ուան բօթը պահել անշուք եւ համացան–ցի շանթագոռոց աղմուկէն հեռու։ Այդ–պէս ճանչցած էինք «Խալֆա»ն, պեր–

ճանքը մերժող համեստ մեր ընկերը։

Ընկ. Յակոբին անկատար տենչե–րուն շարքին մնաց գէթ մէկ անգամ հայրենիքի հողին ջերմութիւնը վայե–լելն ու չնաշխարհիկ Արցախը ողջա–գուրելը։ Այդուամենայնիւ Հայաստա–նը ապրեցուց իր հոգիին մէջ եւ իր առօրեայ կեանքին մէջ միշտ վառ պա–հեց հայրենիքին ու անոր ծառայութեան գաղափարը։

Հալէպէն չբաժնուած հոյլ մը ըն–կերներու հետ նախաձեռնեց ազնիւ աշ–խատանք մը, դաշնակցական աւազ ըն–կերներուն բնակարանները այցելելով, այն աւազ ընկերներուն, որոնք Ֆիզի–քապէս անկարող դարձած էին գործնա–կան մասնակցութիւն բերելու կուսակ–ցական կենդանի աշխատանքներուն։ Այցելու ընկերները, իրենց փոխանցում–ներուն ընդմէջէն կը վստահեցնէին, որ դիրքերու վրայ գտնուող հայորդիները, դաշնակցական մարտիկի գիտակցու–թեամբ կը հսկեն մեր շրջաններուն ապահովութեան։ Կը հանգչեցնէին մեր երէցները, հաւաստելով որ խրամատի մէջ մարտնչող ընկերները, իրենց ցա–նած սերմերը, իրենց բացը կը գոցեն ու արժանաւոր ձեւով կը տանին իրենց վստահուած «գործը»։

Տարօրինակ չէր, որ ընկ. Յակոբ իր կողակիցը ընտրեց դաշնակցական ըն–տանիքէ, որովհետեւ պէտք ունէր կո–ղակիցի մը, որ հասկացողութեամբ տա–նէր իր յաճախակի բացակայութիւնը տունէն եւ ընտանեկան պարտաւորու–թեան ծանրութիւնը իրեն հետ միասին կրէր։ Սալբին, որպէս ընկերուհի եւ կո–ղակից, իր ազնիւ ներկայութեամբ քա–ջայեր հանդիսացաւ Յակոբի խոյանքին։ Նոյնպէս ալ իր զաւակները, որոնք անցնելով իր ուղիէն՝ գինուորագրուե–ցան ՀՅԴ–ի ընտանիքին։

Իր ետին ձգելով Սուրբոյ հետ առնչուած կուսակցական կեանքի վառ յիշատակները, վերջերս Գանատա հաս–տատուեցաւ եւ իր նոր միջավայրին մէջ ճիգ չխնայեց, որ հանրային–կուսակ–ցական ձեռնարկներուն ներկայութիւն բերէ, հաղորդուելով մեզ յուզող ազգա–յին այժմէական հրամայականներով ու իրադարձութիւններով։

Գառնիկ Սարգիսեանի երգին այս տողերը շատ կը սիրէր, ու վստահ եմ, որ իր սաւառնող հոգին պիտի հրճուի ու մեզի հետ կրկնէ.

«Արեւիճ, կարկուտին թէ բուժ բորա–նիճ, մայքերու, փողոցի մուք ան–կիւններուն, կը սպասէ՛ք, կը իալածէ՛ք ու կը հարուածէ՛ք, ամէնուր, ամէն տեղ ներկայ է՛ք դու՛ք »։

Երկրաւոր կեանքէն իր յաւէտ բացակայութեամբ, դաշնակցական երկ–նակամարին վրայ ճեպող աներեւելի ասուպ մը ե՛ւս խամրեցաւ, ու նօսրացաւ անկեղծ գինուորներու շարքը։ Սակայն ընկ. Յակոբ բաժնուեցաւ մեզմէ այն վստահութեամբ, որ Դաշնակցութիւնը պիտի ծնի արեգականեր, որոնք պիտի լուսաւորեն հայ ազգին յաղթական եր–թը։ Յիշատակդ միշտ կենդանի պիտի մնայ, սիրելի՛ ընկեր։

Հորիզոն www.horizonweekly.ca

Aline Shnorhokian
Mortgage Advisor
Tel: 1 866 231-8876
Fax: 450 688-7555
Cell: 514 797-1375
aline.shnorhokian@cibc.com

Groupe Sutton - Performer Inc.
123 Place Frontenac
Pointe-Claire, QC H9R 4Z7

ALBERT ARKILANIAN
Courtier immobilier résidentiel
Residential Real Estate Broker
aarkilanian@sutton.com
Cell: 514.962.8822
Bur: 514.426.9595
Fax: 514.426.9596
*certaines conditions s'appliquent

Satisfaction garantie ou je revends
votre propriété gratuitement!

**VÉHICULES D'OCCASION
CERTIFIÉS**

GABRIEL

Kevork Asadourian
Directeur des ventes - usagé
Sales Manager - Pre-Owned
kasadourian@gabriel.ca

7000, Henri-Bourassa E., Anjou (QC), H1G 6C4
Tél : 514 327-7777, Cell: 514 318-4115, Téléc. : 514 327-7967
www.nissangabriel.com • www.hondagabriel.com

École De Conduite
Driving School
Tel: 514-336-1110

Moniteur-Instructeur
AUTOECOLEAZIG@HOTMAIL.COM
1400, rue Sauvé O, Montréal, QC H4N 1C5, Suite 1438 Centre Adonis II

Personal & Corporate Tax Returns
Financial Statements
Bookkeeping
Business Plan

NATALIE SKAFF, CPA, CGA
Comptable Professionnelle Agréée | Chartered Professional Accountant
nat.skaff@gmail.com
Tel. (514) 963 3363
2866 Rue De Chamonix
Saint-Laurent, Québec
H4R 3B7

Services available
in Armenian, Arabic,
English and French

BRING YOUR OWN WINE

550 Curé Labelle, suite 17, Ste-Rose, QC H7L 4V6
Tel: 450.937.4064
Email: resto.nazareth@hotmail.com

SAMUEL TOPALIAN
450 682-1644

AUTO SAMSON

MÉCANIQUE GÉNÉRALE - REMORQUAGE
SERVICE DE PNEUS MISE AU POINT
4700 BOUL. SAMSON, CHOMEDEY LAVAL, QC.

ՀԱՅԿ ԽԱՐԹՈՒՆԻԱՆ
Hayk Hartounian
Courtier immobilier résidentiel
Residential Real Estate Broker
C 514.574.6162
B 514.333.3000

**NETTOYEUR
MARIE-CLAIRE**

**CUEILLETTE ET LIVRAISON GRATUITE
À DOMICILE ET AU BUREAU (MONTRÉAL ET LAVAL)**
2535 de Salaberry, Montréal Tél: 514.334.7830

Ghadir Meat & Restaurant
T. 416-750-7404
T. 416-750-7400
1848 Lawrence Avenue E.
Scarborough, ON M1R 2Y4
E-mail: info@ghadirmeatmarket.com

RE/MAX West Realty Inc., Brokerage
Independently Owned and Operated

Anto Keledjian
Sales Representative
Residential & Commercial
Dir: (416) 930-2686
Bus: (416) 588-6777
570 Bloor St. W., Toronto, ON M5S 1K1
ANTOK13@GMAIL.COM • WWW.TORONTOSOLD.CA

2 Champagne Drive # B9
Toronto, ON M3J 2C5
Tel: (416) 661 8998
www.suqkitchen.ca

ANI Restaurant
905.761.6484
1450 Clark Ave. West,
Thornhill ON L4J 7R5

Sutton Group-Admiral Realty Inc., Brokerage
1206 Centre Street, Thornhill, Ontario L4J 3N0

Annie Varbedian
Sales Representative
Direct: (416) 918-3615
Office: (416) 739-7200
Fax: (416) 739-9367
annievarbed@hotm.com
www.suttongroupadmiral.com

hearing aid source

Andre Ayvazyan HIS B.A.S
andre@HearingAidSource.ca
416 754 4327 (HEAR)
Parkway Mall, 85 Ellesmere Rd., #65, Toronto, ON, M1R 4B9

Gary Chahinian **Gabriel Chahinian**
President, Broker of Record Sales Representative
416-258-8892 647-580-5818
The Diamond Realty

Part of the **Regal** family of pharmacies.

Cassandra Pharmacy Inc.
2040 Victoria Park Ave.
Toronto, Ontario
M1R 1V2
Tel. : 416.449.2040
Fax: 416.449.2048

Pharmacists
Sarkis Balian
Vartan Balian
Maral Abdalian Balian

ԱՆԻ ՓՈԱՊԱՆ
Middle Eastern Pizza
Lahmajoun
ARSEN DABBAGHIAN
25 Howden Road, Unit #2
Scarborough, Ontario M1R 3C8
Tel: 416.285.7164

HORIZON
Hebdomadaire arménien
Armenian Weekly
Publié par / Published by
Les Publications Arméniennes
(1991)
3401, Olivar-Asselin
Montréal, Québec
Canada H4J 1L5

Abonnement annuel /
Yearly subscription
Canada
2e classe - 2nd class: \$80
plus applicable taxes
1re classe - 1st class: \$95
États-Unis / USA
1re classe - 1st class: \$95 US
Ailleurs / Elsewhere
1re classe - 1st class: \$125 US

Թողնալու
Ներկայացուցիչներ

Գրիգոր Հոբոյան, (416) 494-1921
Ժազ Վարպետյան, (416) 722-9225

Administration / Publicité
Sylva Eshamdjian-Bachekjian
(General Manager)
Tél.: (514) 332-3757
Télécopieur/Fax (514) 332-4870
E-Mail: sylvab@horizonweekly.ca
Courrier de deuxième classe
/No. 40065294 / Second class mail
Dépôt légal: bibliothèques nationales
du Québec et du Canada - ISSN 0708580X

Վարչական
Վահագն Գարապաշեան
Վարչական պատասխանատու
Սիլվա Պաշեգճեան
Քարտուղար՝ Մարինա
Տեր Խաչատուրեան
Ազգային
Վրէժ-Արմէն Արքիմեան
Անգլերէն/Ֆրանսերէն՝ Վիգէն Արքա-
համեան, Թինա Սիլահեան
Չեռադրում՝ Նէնսի Կիրակոսեան
Սրբագրիչ՝ Սոնա Թիթիկեան

Financé par le
gouvernement
du Canada
Funded by the
Government
of Canada

Լուսանկարիչներ՝ Արմեն Ալեմեան, Մայր Թաշճեան, Իշխան Գազարեան, Վազգէն Տէկիրմէնյան

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ, ԹՈՐՈՆԹՕ

Գույուձճեան Արսէնի Ա. տարելիցին Տէր եւ Տիկ. Ոսթակ Գույուձճեան 20 **Եանհիեան Արա-ի մահուան եօթնօրէքին** Գառնիկ եւ Հուրի Նազարէթեան 75 **ՕՀաննէսեան Ռաֆֆի-ի 40-քին** Տիկ. Ալվարդ ՕՀաննէսեան 50 **Արթինեան Յակոբի 2-րդ տարելիցին, Արթինեան Տիգրանուհի-ի, Կարապետի եւ Մերճանեան-Արթինեան Աղաւնի-ի Հոգիներուն** Լենա Արթինեան 40 Տիկ. Սոնա Արթինեան 20 Շիրազ եւ Անի Գարաճեան 20

Ոսաշտուրեան Արմէնուհի-ի Ա. տարելիցին Ոսաշիկ եւ Գոհար Ոսաշտուրեան 50 Սուրէն, Ստեփան եւ Յարութիւն Աղպաշեաններ 100 Զաքարեան Քոյրեր 40

Տիկ. Զուարթ Պօղոսեան 20 Ադուան եւ Սօսի Պետրոսեան 20 Վօլգա Ազիւան եւ Սեւան Մարկարոսեան 30 Տիկ. Պարզեւուհի Զաքարեան 30

ՕՀան եւ Թամար ՕՀաննէսեան 20 Նազար եւ Նինա Զաթարեան 50 Առաքել եւ Նորա Ոսաշիկեան 30 Շանթ եւ Հելէն Մկրտիչեան 60 Ալեքս եւ Ժանէթ Տէր Ասազեան 20 Մանուկ եւ Սեղա Նդիազար 20 Արմէն եւ Շողիկ Զարացեան 50

Մովսէսեան Սարի Բէկի մահուան եօթնօրէքին Շանթ եւ Հելէն Մկրտիչեան 40 Ալեքս եւ Ժանէթ Տէր Ասազեան 20 **Պալեռզեան Արմէնի մահուան առիթով** Ժանէթ Տաշեան 200

Լեւոն Տօնապետեանի մահուան առիթով Ճորճ եւ Ալին Տօնապետեան 100 Գրիգոր եւ Շաքէ Հոթոյեան 50 Աբրահամ եւ Օսիկ Մխարթթինեան 50

Յարութ եւ Սեղա Գասապեան 25 Սիրարփի Աթիբեան 25 Գրիգոր եւ Աշխէն Ճանկոզեան 50 Արամ եւ Շաքէ Առաքելեան 50 Տոքթ. Սոնիա Թոքմաքճեան 75 Տէր եւ Տիկ. Վազգէն Թոքմաքճեան 75

ՀՕՄ Ի ԱՄԷՆՕՐԵԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ, ԹՈՐՈՆԹՕ

Հանգուցեալ Լեւոն Տօնապետեանի

մահուան առթիւ Անի Հոթոյեան Ժոյի 50 Սուրէն Ամիրխանեան 50 Միհրան եւ Վարդուհի Գուզոյեան 100 Սերժ Կարապետեան 50 Յարութ եւ Ռիթա Ատուրեան 50 Վարդան եւ Անուշ Մարկոսեան 200 **Հանգուցեալ Գաբրիէլ Ինճէիկեանի մահուան առիթով՝ մահացած Լոս Անճէլոս** Տէր եւ Տիկ. Արա եւ Յասմիկ Պետրոսեան 150

Ս. ԳԷՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ, ԼԱՒԱԼ ՈՂԸ. ԳԷՈՐԳ ԳԱԼԷՇԵԱՆԻ մահուան առաջին կիրակմուտքին առթիւ,

մահացած Հայէպ: Տիկ. Աստղիկ Գալէշեան 50 Ս.Տ. Ազատ, Էօժէնի Գալէշեան եւ զւկնք. 60 Ս.Տ. Սիմօն, Շաղիկ Գալէշեան եւ զւկնք. 50

Ս.Տ. Սարութ Տէր Յակոբեան 50 Օրդ. Ֆիմի Տէր Յակոբեան 25 Ս.Տ. Գէորգ, Արտա Տէր Յակոբեան 25

Ս.Տ. Վարուժան Գալուստեան 25 Ս.Տ. Մոսիկ Կէտիկեան 20 Ս.Տ. Կէրի Միխասեան 20 Ս.Տ. Յարութ Ասարեան 30 Ս.Տ. Նազարէթ Նազարեան 20 Ս.Տ. Մարտիկ Տէկիրմէնճեան ընտանիք 50

Տիկ. Անի Նազարեան 20 Տիկ. Ադաւնի Զէրքէզեան 20 Տիկ. Սիրարփի Նասոյեան 10 Ս.Տ. Ռաֆֆի, Թամար Կիլիւմճան 20 Ս.Տ. Ռաֆֆի Նասոյեան 30 Տիկ. Վարդուհի Քէլէշեան 10 Ս.Տ. Յակոբ, Անի Զափրազեան 20 Ս.Տ. ՅովՀաննէս Նասոյեան 40 Ս.Տ. Զոհրապ Նասոյեան 30 Ս.Տ. Արա Տէմիրճեան 20 Ս.Տ. Մովսէս Քէօշկէրեան 20 Տիար Յակոբ Քէօշկէրեան 20

Ս.Տ. Ժիրօ Պիլէմճեան 20 Ս.Տ. Նրուանդ Գիլէճեան 20 Ս.Տ. Կարօ Արմէն Միլլըոնեան 20 Ս.Տ. Լեւոն Իսկէնտէրեան 20 Տիկ. Մարի ՕՀաննէսեան եւ Վաշէ 20 Ս.Տ. ՅովՀաննէս, Սիրան Լախոյեան 20 Ս.Տ. Տիգրան Գառնիկեան 20 Ս.Տ. Սահակ Մարտիկեան 30 Տիար Սեպուհ Վարիպեան 20 Ս.Տ. Գրիգոր Աբրեան 20

Ս.Տ. Պետիկ Զէրքէզեան 25 Ս.Տ. Գէորգ Թորոսեան 10 Ս.Տ. Ասպետ Սանճեան 20 Ս.Տ. Վարդան Ասարեան 20 **Ողբ. ԳՐԻԳՈՐ ԺԷՊԷՔԵԱՆԻ յիշատակին:**

Տիկ. Մարի Ժէպէքեան 30 Տիկ. Էլիզապէթ Ժէպէքեան եւ զւկնք. 20 Ս.Տ. Վաշէ, Նորա Յարութիւնեան եւ զւկնք. 30 Ս.Տ. Տիմիթրի, Զէփիւռ Վարէլաս եւ զւկնք. 20 **Ողբ. ՍԻՐՎԱՐԳ ՇԷՀԻՐԵԱՆԻ յիշատակին:**

Ս.Տ. Կարապետ Իսկէնտէրեան եւ զւկնք. 100 Ս.Տ. Զարեհ Իսկէնտէրեան եւ զւկնք. 50 **Ողբ. ՍԱՀԱԿ եւ ՍԻՐԱՆ ՄԱՀՏԷՍԵԱՆներու յիշատակին:**

Ս.Տ. Յակոբ, Սալբի Տէօշոյլեան 40 **Ողբ. ՍԱՐԳԻՍ ՄՈՒԹԱՅԵԱՆԻ ինչպէս նաեւ՝ ԷԼԻԱՍ եւ ՎԱՐԳԻՎԱՌ ՏԷՕՇՈՂԼԵԱՆներու յիշատակին:**

Տիկ. Ալիս Մուրթաֆեան 40 **Ողբ. ԱՐԱՄ ՈՍԿԵԱՆԻ յիշատակին:** Ս.Տ. Յարութ, Անի Ակոբեան 50

Ողբ. ԷՕԺԷՆԻ ՇԷՕՀՄԷԼԵԱՆԻ յիշատակին: Ս.Տ. Յակոբ, Սօսի Մարտիրոսեան 20 **Ողբ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹՕԺՈՒԶԵԱՆԻ յիշատակին:**

Տիկ. Տիգրանուհի Թօփուզեան եւ զւկնք. 25

Ողբ. ՄԻՔԱՅԷԼ եւ ՏԻԳՐԱՆՈՒՀԻ ՔԱՐՏԱՇԵԱՆներու յիշատակին: Ս.Տ. Մոսիկ, Սեղա Թօփուզեան 25 Օրդ. Սիւզան Քարտաշեան 25 **Ողբ. ԵՂԻԱ եւ ՄԱՐԻ ՊԷԳԱՐԵԱՆներու եւ Համայն ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ընտանիքի ննջեցեալներու յիշատակին:**

Բըշ. Յարութիւն Սրկ. եւ տիկ. Հերմինէ Մանուկեան 30

Ողբ. ՊԵՏՐՈՍ ԹՕԺԱԼԵԱՆԻ յիշատակին: Տիկ. Լուսին Թօփալեան, Ս.Տ. Յակոբ, Սալբի Լախոյեան եւ զւկնք. 50

Ողբ. ԲԱՐՍԵՂ ՎԱՀՐԱՏԵԱՆԻ, ԱՆԱՀԻՏ ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ, ՍՕՆԱ ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ եւ Համայն ԹՈՐՈՍԵԱՆ, ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ եւ ՅԱԿՈՐԵԱՆ ընտանիքներու ննջեցեալներու յիշատակին: Տիկ. Վարդուհի Վահրատեան,

Ս.Տ. Տիգրան, Լիզա Վահրատեան 100

Ողբ. ԱՌԵՏԻՍ ՄԷՇԷՖԷՃԵԱՆԻ յիշատակին:

Տիկ. Անժէլ Մէշէֆէճեան եւ զւկնք. 50

Ողբ. ՃՈՐՃ ՍԻՈՒՖԻԻ յիշատակին: Տիկ. Սիւզան Սիուֆի եւ Անթուան, Տիկ. Ալպէրա Սիուֆի 100

Ս.Տ. Մկօ Շանթ, Անի Գրիգորեան 50

Ողբ. ԱՌԵՏԻՍ ՔԷՕՐՈՂԼԵԱՆԻ յիշատակին:

Տիկ. Լուսին Քէօրոյլեան 20 Ս.Տ. Թօնի Իրէկեան 20 Ս.Տ. Գէորգ Աբգարեան 20

Ողբ. ՅԱԿՈՔ ՀԱՏԻՏԵԱՆԻ յիշատակին: Տիկ. Ազգանոյշ Հատիտեան, Ս.Տ. Ռաֆֆի Հատիտեան եւ զւկնք. 40 **Ողբ. ԼՈՒՍԻՆ ՀԱԱՃԵԱՆԻ ինչպէս նաեւ՝ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ, ԷՕԺԷՆԻ եւ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՀԱԱՃԵԱՆներու յիշատակին:**

Ս.Տ. Անդրանիկ Հալաճեան ընտանիք 20 Ս.Տ. Թօնի Իրէկեան 20 Ս.Տ. Սարգիս, Սօսի Աբիկեան ընտանիք 40

Տիկ. Աստղիկ Հալաճեան ընտանիք 20

Ողբ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՏԻՎԱՐՁԻ յիշատակին: Տիկ. Սալբի Տիվաշի եւ զւկնք. 50 **Ողբ. ԳԱԼՈՒՍ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ յիշատակին:**

Ս.Տ. Յակոբ, Սալբի Լախոյեան եւ զւկնք. 50 Ս.Տ. Փանոս, Հուրի Ապրազեան եւ զւկնք. 25 Տիար Յակոբ Գուգուճեան 20

Ողբ. ՍԵՆԵՔԵՐԻՄ ՄԱԶԱՔԵԱՆԻ յիշատակին:

Ս.Տ. Յակոբ, Սալբի Լախոյեան եւ զւկնք. 20

Ողբ. ՀՐԱՃ ՊԱՍՄԱՃԵԱՆԻ մահուան առաջին կիրակմուտքին առթիւ,

մահացած Հայաստան: Տիկ. Ալիս Պասմաճեան 20

Ս.Տ. Յարութ, Մարալ Ալաճեան 20

Ս.Տ. Սարօ, Վարդուկ Բարսեղեան 20

Ս.Տ. Յակոբ, Համեստ Զիլինկիրեան 20 Ս.Տ. Կարպիս, Լենա Աբրահամեան 20 Ս.Տ. Կարպիս, Լուսին Էվրէճէքեան 20 Ս.Տ. Վազգէն Շէօհմէլեան 20 Ս.Տ. Յակոբ, Արաքսի Գունտաքճեան 20

Տիար Սեպուհ Վարիպեան 20 **Ողբ. ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՄՈՒՐԱԼԵԱՆԻ մահուան առթիւ,**

մահացած Վանգուլը:

Տիկ. Գոհարիկ Մուրալեան ,

Տիկ. Սոֆի Մուրալեան, Լիզա եւ Սեւակ,

Տիկ. Սեղա Մուրալեան եւ Թամարա,

Տիար Վարդան Մուրալեան եւ Անթուան,

Տիար Վիգէն Մուրալեան,

Տիար Գրիգոր Մարունեան, Շողիկ եւ Հրապր,

Տիկ. Նուարդ Մարունեան եւ Վահէ 200

Տիկ. Սիմա Մարունեան եւ զւկնք. 30 Ս.Տ. Վահէ Մարունեան եւ զւկնք. 20 Ս.Տ. Արման Սէւէկէն 20

Տիկ. Հայկանոյշ Մուրալեան եւ զւկնք. 50

Տիկ. Ռօզա Չինչինեան եւ Յովսէփ 20

Թաշճեան ընտանիք 20

Ս.Տ. Յովսէփ Իշխանեան 20

Ս.Տ. Անթուան, Ժազլին Ուրֆալի 50

Ողբ. ՊԵՏՐՈՍ ԹՕԺԱԼԵԱՆԻ յիշատակին:

Տիկ. Լուսին Թօփալեան 40 Ս.Տ. Յակոբ, Սալբի Լախոյեան եւ զւկնք. 50

Ս.Տ. Փանոս, Հուրի Ապրազեան եւ զւկնք. 25

Տիար Յակոբ Գուգուճեան 20

Տիար Աբրահամ Թօփալեան եւ Հիլտա 20

Ս.Տ. Սարգիս, Մանան Ապրազեան եւ զւկնք. 20

Ս.Տ. Գրիգոր, Արաքսի Փենչիվանեան 20

Տիկ. Մարի Ապրազեան 25

Ս.Տ. Վիգէն, Անի Ապրազեան 25

Ողբ. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒՐԵԱՆԻ մահուան առաջին եւ ՄԻՍԱԿ ԱՍՏՈՒՐԵԱՆԻ մահուան 6-

րդ տարելիցներուն առթիւ: Ս.Տ. Պետրոս Զոքաքլեան 50

Ս.Տ. Գրիգոր Գրիգորեան եւ ՄՀՆր 50

Տիկ. Մաքրուհի Ճինպաշեան 30

Ս.Տ. Ռաֆֆի Ճինպաշեան եւ զւկնք. 40

Ս.Տ. Յարութ, Սեղա Պոյաճեան եւ դուստրը 30

Ս.Տ. Ոսաշիկ, Կրէյս Ճինպաշեան 30

Ս.Տ. Վարդիվառ Մանուկեան 25

Տիկ. Շողիկ Տէմիրճեան եւ զւկնք. 50

Ս.Տ. Զաւէն Զոքաքլեան եւ զւկնք. 40

Տիկ. Վարդուհի Պէքաբեան 50

Ս.Տ. Շահէ, Ռօզալին Զաբեան եւ զւկնք. 30

Ս.Տ. Վիգէն Գրիգորեան եւ զւկնք. 50

Ս.Տ. Մկօ Շանթ Գրիգորեան եւ զւկնք. 50

Ս.Տ. Փօլ Պօղոսեան 25

Տիկ. Ալպէրա, Սիւզան եւ Անթուան Սիուֆի 50

Ողբ. ԱՆԻ ՊԸԼՏԵԱՆԻ մահուան 40-ին առթիւ:

Ս.Տ. Ֆրանսուա, Սօնա Գարալեան եւ Սեպուհ,

Ս.Տ. Գրիգոր Պըլտեան 100

Ս.Տ. Սերոր, Թամար Գարալեան 50

Ս.Տ. Վարդգէս, Վարդուհի Ժէպէքեան 20

Ս.Տ. Սարգիս, Մանան Ապրազեան եւ զւկնք. 50

Ս.Տ. Սարգիս Աբիկեան եւ զւկնք. 20

Տիկ. Լուսին Թօփալեան 10

Ս.Տ. Անդրանիկ Հալաճեան 30

Ս.Տ. Հրաշ, Յասմիկ Գարալեան 50

Ս.Տ. Լեւոն Նիդիպլեան 20

Ս.Տ. Փանոս, Հուրի Ապրազեան 25

Ս.Տ. Յակոբ, Աստղիկ Գարալեան 50

Ս.Տ. Գրիգոր, Անի Թիւֆէշքճեան եւ զւկնք. 25

Տիկ. Մարի Ապրազեան 25

Ս.Տ. Վիգէն, Անի Ապրազեան 25

Ողբ. ԶԱՐՈՒՀԻ, ՌԱՖՖԻ եւ ԿԱՅՄԱԿ ՎԱՆԵԱՆներու յիշատակին:

Տիար Բիզանդ Գըլնճեան ընտանիք 80

«Հորիզոն» շաբաթաթերթի 2019 թուականի վարժողական ծրագիր

Գանատայի աշխատանքի եւ ընկերային զարգացման պետական բաժանմունքին կողմէ տրամադրուած յատուկ ֆոնտով, «Հորիզոն» շաբաթաթերթը այս տարի կը նախաձեռնէ ուսանողական վարժողական ծրագիր:

Աշխատանքի մանրամասնութիւններ

- «Հորիզոն»ի ամէնօրեայ խմբագրական աշխատանքներու ծիրէն ներս թարգմանութիւններ կատարել, անգլերէն, իսպաներէն եւ ֆրանսերէն լեզուներով:
- Գաղութային ձեռնարկներու թղթակցութիւններ կատարել:
- Հարցախոյզներ կազմակերպել:
- «Հորիզոն»ի վարչական աշխատանքներուն օգնել :
- Բաժանորդագրութիւններու գործընթացը հետապնդել:
- Արխիւներ դասաւորել :

Պայմաններ

- Թեկնածուն 15-30 տարեկան, երկրորդական վարժարանի, Cegep-ի կամ համալսարանի ուսանող պէտք է ըլլայ:
- Պէտք է լիաժամ ուսանող ըլլայ, որ վարժողական ծրագրէն ետք վերստին իր ուսումը շարունակել:
- Պէտք է Գանատայի քաղաքացի, մնայուն քնակիչ, կամ Immigration and Refugee Protection Act-ի օրէնքներով սահմանուած ապաստանեալ (Refugee) ըլլայ:
- Պէտք է աշխատելու իրաւունք ունենայ:

Աշխատանքի տեւողութիւն եւ վարձատրութիւն

- Վարժողական այս ծրագրի դիմումները կը սկսին Մայիս 1-ին: Ծրագիրը կը սկսի Յունիս 17-ին եւ կ'աւարտի Յուլիս 26-ին:
- Ծրագրի տեւողութիւնն է 6 շաբաթ, շաբաթական 30 ժամ աշխատանքային ժամով եւ 12.50 տողար ժամական վարձատրութեամբ:

Զեր դիմումագրերը ուղարկեցէ «Հորիզոն»ի հասցէին մինչեւ Յունիս 7
3401 Olivar-Asselin, Montreal, Quebec, Canada H4J 1L5
Կամ ե-նամակով ուղարկել «Հորիզոն»ի վարչական պատասխանատու
Սիլվա Էորամճեանի հասցէին՝ sylvia@horizonweekly.ca

Ձեր բոլոր ճամբորդական Կարիքներուն համար հեռաձայնել՝
(514) 284-7676

ՅԱՏՈՒԿ ԳԻՆԵՐ ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՄԼ...

ԼՄԻՄԳՈՅՆ ՍՊՊՄԱՐԿՈՒԹԻԻՆ ԵՒ ՅԱՐՄԱՐԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ

PERMIS DE QUÉBEC

3438 Rue St-Denis, Montreal, QC H2X 3L3, Fax: 514-284-7677

ԳՈՐԾԻ ԱՌԻԹ

Դերձակութեան “Arthur Montreal” հաստատութիւնը կարիքը ունի դերձակներու, կարողներու եւ ձեւողներու: Հետաքրքրուողները կրնան հեռաձայնել 514-843-0522 թիւին: Վարժանք արհեստի

TAILORS & SHIRT MAKERS NEEDED

“Arthur Montreal” Bespoke Tailors & Shirt Makers are looking for experienced seamstress, cutters and tailors. If interested, please call 514-843-0522. Training will be provided.

ALINE BEKEREJIAN

NOTAIRE • NOTARY

ՆՈՏԱՐ Ալին Պեքերեճեան

Achat	Առեւտուր	Purchase
Hypothèque	Անշարժ Կալուածք	M

905.761.6484

1450 Clark Ave. West,
Thornhill ON L4J 7R5

LOOKING FOR FULL TIME CHEF TO GRILL

www.aniristorante.ca

*Fine Dining
Catering
Party Room*

FOR UP TO 35 PEOPLE

COMFORTABLE.STYLISH. FUEFFICIENT. CHECK, CHECK AND CHECK.

The all-new 2019 RAV4
FWD LE

From **\$91.42** /week
60-month lease
260 payments

MSRP starting from
\$30,304

Images for illustration purposes only.

The 2020 all-new Redesigned
Corolla has arrived

Conditions may apply. **Total Annual Km: 20,000 km.** *Prices and weekly payments are estimates only. Actual amounts may vary. The displayed price includes Freight & PDI of \$1,815 towards the 2019 Toyota RAV4 FWD LE , Air Conditioning Charge of \$100 if applicable and Dealer Fees of up to \$399. For full and accurate vehicle availability and a detailed quote, please contact Toyota Gabriel St-Laurent dealer.

**Հիմեցիք Մեմ Բարատանայեանին
լաւագոյն սպասարկութեան համար**

Sam Karadanaian
Product Consultant
Tel: 514 748-7777 Ext.: 3810
skaradanaian@toyotagabriel.com

3333, ch. de la Côte-de-Liesse
Saint-Laurent, Québec, H4N 3C2
514 748-7777
toyotagabrielstlaurent.com
« OPEN SATURDAYS »

*Upon purchase or lease of a new 2019 Toyota. Offer can be modified or cancelled at any time. Cannot be combined with another offer. No cash value. Offer expires end of May 2019. Contact dealer for details.

BARRY

KAREN

GARO

KAZANDJIAN

514 333.3000

1535 ALEXIS-NIHON

1 950 000\$

6105 BOUL. GOUIN O

748 000\$

4185 BOUL. GOUIN O.

749 000\$

6931-6937 BOUL. NOTRE-DAME

798 000\$

841 RUE PRINCIPALE

359 000\$

384 RUE CREPEAU APP.412

778 000\$

3525 RUE TETRAULT

1 749 000\$

7002-7018 RUE ST-HUBERT

319 000\$

2505 AV. DU HARVE-DES-ISLES
APP 708

3 388 000\$

3740 RUE PIERRE-DAVIAULT

2 988 000\$

4105 RUE CLAUDE-HENRI-GRIGNON

898 000\$

4913 RUE FELIX-MCLERNAN

169 000\$

25 BOUL. BELLEROSE E app.401

749 000\$

7185 Av. JEAN-BOURDON

798 000\$

AV. DU BEAU-BOIS

EXPERTISE

EXPÉRIENCE

EXCELLENCE

CLASSÉS PARMİ LES MEILLEURS COURTİERS RE/MAX AU NIVEAU MONDIAL
RANKED AMONGST THE HIGHEST PERFORMING RE/MAX BROKERS WORLDWIDE

RE/MAX 3000
AGENCE IMMOBILIÈRE

SIÈGE SOCIAL: 9280 L'ACADIE, MONTRÉAL, QC H4N 3C5
PAVILLON: 2500 DES NATIONS 102, SAINT-LAURENT, QC H4R 3J9